

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JULIANE KOKOTT
της 12ης Ιανουαρίου 2012¹

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-628/10 P και C-14/11 P

**Alliance One International Inc. κ.λπ.
κατά**

Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ.λπ.

«Αίτηση αναιρέσεως — Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Άρθρο 81 ΕΚ — Άρθρο 23 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 — Ισπανική αγορά ακατέργαστου καπνού — Καθορισμός των τιμών και κατανομή της αγοράς — Ευθύνη μητρικής εταιρίας για τις διαπραχθείσες από τη θυγατρική της παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων — Κριτήρια καταλογισμού των παραβάσεων εντός ομίλου επιχειρήσεων — Όρια της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής κατά την επιβολή προστίμων — Αρχή της ίσης μεταχειρίσεως — Απαγόρευση διακρίσεων μεταξύ των μετεχόντων στη σύμπραξη εκ μέρους της Επιτροπής — Υποχρέωση αιτιολογήσεως — Απαγόρευση μεταβολής της αιτιολογίας αποφάσεως περί επιβολής προστίμου κατά την ένδικη διαδικασία»

Περιεχόμενα

I — Εισαγωγή	3
II — Νομικό πλαίσιο	4
III — Το ιστορικό της διαφοράς και η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου	5
Α — Οι εταιρίες-διάδικοι της υπό κρίση διαφοράς	5
Β — Οι δύο συμπράξεις στην ισπανική αγορά ακατέργαστου καπνού και η προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής	6
Γ — Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου	7
IV — Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου	7
V — Προκριματικό ζήτημα επί της ενεργητικής νομιμοποίησεως της Alliance One International	8
VI — Εκτίμηση των λόγων αναιρέσεως	9

¹ — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

A — Επί των αιτιάσεων σχετικά με την αρχή της ίσης μεταχείρισης	10
1. Ο συνδυασμός της αρχής της ίσης μεταχείρισης και της αρχής της νομιμότητας στο πλαίσιο διαδικασίας ελέγχου των συμπράξεων (πρώτος και δεύτερος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P)	10
α) Επί της βασικής αιτιάσεως της Επιτροπής: η προβαλλόμενη εσφαλμένη εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης	10
β) Επί των ισχυρισμών περί ελλιπούς αιτιολογήσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και περί παραμορφώσεως των πραγματικών περιστατικών	14
i) Επί της προβαλλομένης ελλιπούς αιτιολογίας.....	15
ii) Επί της προβαλλομένης παραμορφώσεως των πραγματικών περιστατικών ...	15
γ) Ενδιάμεσο συμπέρασμα	16
2. Επί της προβαλλομένης δυσμενούς διακρίσεως εις βάρος των SCC και SCTC λόγω της εφαρμογής του κριτηρίου της διπλής βάσης (τρίτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)	16
α) Επί της προβαλλομένης δυσμενούς διακρίσεως εις βάρος των SCC και SCTC λόγω της εφαρμογής του κριτηρίου της διπλής βάσης (πρώτος βασικός ισχυρισμός στο πλαίσιο του τρίτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)	17
β) Επί της συγκριτικής εκτιμήσεως μεταξύ της θέσεως των ΑΟΙ και SCTC και της θέσεως των Universal και Universal Leaf (δεύτερος βασικός ισχυρισμός στο πλαίσιο του τρίτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)	18
γ) Ενδιάμεσο συμπέρασμα	20
3. Επί της μη εκτιμήσεως των επιχειρημάτων κατά του ισχυρισμού περί δυσμενούς διακρίσεως τα οποία προέβαλε η Επιτροπή στην πρωτοβάθμια διαδικασία (τρίτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P)	20
4. Επί της ομοιότητας της θέσεως της TCLT με τη θέση των Intabex και Universal (τέταρτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P)	23
5. Ενδιάμεσο συμπέρασμα	25
B — Επί ορισμένων επιπλέον αιτιάσεων των ΑΟΙ και SCTC (πρώτος και δεύτερος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)	25
1. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P	25
α) Επί της προβαλλομένης αδυναμίας ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τις SCC και SCTC στη WWTE πριν από τις 5 Μαΐου 1998 (πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)	25
i) Κριτήριο καταλογισμού: άσκηση καθοριστικής επιρροής	26
ii) Από κοινού έλεγχος: δεν αποκλείεται κατ' ανάγκη ο καταλογισμός ευθύνης μόνο σε μία εκ των μητρικών εταιριών για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων	27
β) Επί της προβαλλομένης προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ΑΟΙ και SCTC (δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)...	29

i) Επί του παραδεκτού	29
ii) Επί του βασίμου	30
γ) Ενδιάμεσο συμπέρασμα	31
2. Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P	32
α) Προκαταρκτικό ερώτημα: είναι αλυσιτελής («inopérant») ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως;	32
β) Η επί της ουσίας εξέταση του δεύτερου λόγου αναιρέσεως	33
i) Επί της προβαλλομένης προσαρμογής της επιχειρηματολογίας της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της πρωτοβάθμιας δίκης (πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)	34
ii) Επί της αιτιάσεως περί της εκ των υστέρων μεταβολής της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως (δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)	35
Γ — Σύνοψη επί των προβαλλομένων λόγων αναιρέσεως αμφοτέρων των διαδίκων	36
Δ — Επί του χωριστού αιτήματος των ΑΟΙ και SCTC περί μειώσεως του προστίμου	36
VII — Επί των δικαστικών εξόδων	37
VIII— Πρόταση	38

I – Εισαγωγή

1. «Οι γονείς ευθύνονται για τα παιδιά τους» —αυτό το παλιό ρητό είναι προφανές ότι επαληθεύεται επανειλημμένως σε περιπτώσεις συμπράξεων². Πράγματι, στο πλαίσιο διαδικασιών επιβολής προστίμου λόγω παραβάσεων των κανόνων περί συμπράξεων, οι ευθύνες καταλογίζονται συχνά όχι μόνο στις εταιρίες οι οποίες μετέχουν άμεσα στη σύμπραξη, αλλά και στις μητρικές τους εταιρίες. Με τον τρόπο αυτόν, κατά τον υπολογισμό του προστίμου μπορεί να ληφθεί υπόψη η οικονομική ισχύς ολόκληρου του ομίλου επιχειρήσεων που μετέχει στην εκάστοτε σύμπραξη. Επίσης, αυξάνεται και η πιθανότητα καταβολής του προστίμου από τον φερέγγυο οφειλέτη ανεξαρτήτως των ενδεχόμενων περιουσιακών μεταβιβάσεων εντός του οικείου ομίλου.

2 — Βλ., επίσης, Podszun, R., «Haftung der Eltern für ihre Kinder — auch im Konzern», *Gesellschafts- und Wirtschaftsrecht* (GWR) 1 (2009), σ. 119.

2. Εντούτοις, η αρχή της προσωπικής ευθύνης³, η οποία πρέπει να τηρείται πάντα στις ποινικές ή οιοινεί ποινικές διαδικασίες, θέτει όρια στον καταλογισμό των παραβάσεων των κανόνων περί συμπράξεων εντός ομίλων επιχειρήσεων. Γι' αυτόν ιδίως τον λόγο καλούνται διαρκώς τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης να αντιμετωπίσουν το ζήτημα αν και υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί να ευθύνονται οι μητρικές εταιρίες για τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων εκ μέρους των θυγατρικών εταιριών τους⁴.

3. Στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναίρέσεως, το ζήτημα του καταλογισμού της ευθύνης για παραβάσεις της νομοθεσίας περί συμπράξεων εντός ομίλου επιχειρήσεων τίθεται υπό εντελώς νέο πρίσμα. Πρέπει να διευκρινισθεί αν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποίησε διαφορετικά κριτήρια κατά τον καταλογισμό ευθυνών στις μητρικές εταιρίες ορισμένων θυγατρικών, οι οποίες μετείχαν στην ίδια σύμπραξη, και αν αυτή η ενέργεια ήταν νόμιμη.

4. Συγκεκριμένα, πρόκειται για ισπανική σύμπραξη μεταξύ περισσότερων εταιριών οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης ακατέργαστου καπνού. Η Επιτροπή επέβαλε σε ορισμένες από αυτές πρόστιμα για την καταβολή των οποίων ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον και οι μητρικές εταιρίες τους, ενώ όσον αφορά άλλες επιχειρήσεις μετέχουσες στην ίδια σύμπραξη δεν καταλόγισε καμία ευθύνη στις μητρικές εταιρίες τους.

5. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί κατ' ουσίαν τα όρια που θέτει η γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως κατά το δίκαιο της Ένωσης στη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής κατά την επιβολή προστίμων δυνάμει του άρθρου 23 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003⁵. Η απόφαση του Δικαστηρίου δεν θα έχει θεμελιώδη σημασία μόνο για τη μελλοντική διοικητική πρακτική της Επιτροπής· θα μπορούσε να επηρεάσει, επίσης, τις αποφάσεις των Αρχών ανταγωνισμού και των δικαιοδοτικών οργάνων εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

II – Νομικό πλαίσιο

6. Το νομικό πλαίσιο αυτής της υποθέσεως ορίζεται, αφενός, από το άρθρο 81 ΕΚ και, αφετέρου, από το άρθρο 23 του κανονισμού 1/2003. Η τελευταία διάταξη έχει ως εξής:

«2. Η Επιτροπή δύναται με απόφασή της να επιβάλλει σε επιχειρήσεις [...] πρόστιμα, σε περίπτωση που αυτές, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας:

α) διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου 81 ή του άρθρου 82 της Συνθήκης [...].».

3 — Βλ., σχετικά με την αρχή της προσωπικής ευθύνης, τις αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 1999, C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni (Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψεις 78 και 145), της 11ης Δεκεμβρίου 2007, C-280/06, ETI κ.λπ. (Συλλογή 2007, σ. I-10893, σκέψη 39), της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, C-97/08 P, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής («Akzo Nobel», Συλλογή 2009, σ. I-8237, σκέψεις 56 και 77), της 20ής Ιανουαρίου 2011, C-90/09 P, General Química κ.λπ. κατά Επιτροπής («General Química», Συλλογή 2011, σ. I-1, σκέψη 36), και της 29ης Μαρτίου 2011, C-201/09 P και C-216/09 P, ArcelorMittal Luxembourg κατά Επιτροπής («ArcelorMittal», Συλλογή 2011, σ. I-2239, σκέψη 95).

4 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972, 48/69, Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής («ICI», Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 99, σκέψεις 132 έως 141), της 25ης Οκτωβρίου 1983, 107/82, AEG-Telefunken κατά Επιτροπής («AEG», Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψεις 49 έως 53), Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, ιδίως σκέψεις 58 έως 63 και 72 έως 74), General Química (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, ιδίως σκέψεις 34 έως 42 και 50 έως 52), ArcelorMittal (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, ιδίως σκέψεις 96 έως 99), καθώς και τις αποφάσεις της 29ης Σεπτεμβρίου 2011, C-520/09 P, Arkema κατά Επιτροπής («Arkema», Συλλογή 2011, σ. I-8901, σκέψεις 37 έως 41), και C-521/09 P, Elf Aquitaine κατά Επιτροπής («Elf Aquitaine», Συλλογή 2011, σ. I-8947, σκέψεις 53 έως 67).

5 — Κανονισμός (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1). Ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται από την 1η Μαΐου 2004, όπως ορίζει και το σχετικό του άρθρο 45, παράγραφος 2.

7. Τέλος, μνείας χρήζει η αιτιολογική σκέψη 37 του προοιμίου του κανονισμού 1/2003, η οποία είναι αφιερωμένη στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων:

«Ο παρών κανονισμός σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται, ειδικότερα, από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται, τηρουμένων των εν λόγω δικαιωμάτων και αρχών.»

III – Το ιστορικό της διαφοράς και η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

8. Στην ισπανική αγορά ακατέργαστου καπνού δραστηριοποιούνται τέσσερις επιχειρήσεις πρώτης μεταποίησης ακατέργαστου καπνού (καλούμενες επιχειρήσεις μεταποίησης): η World Wide Tobacco España SA (WWTE), η Compañía española de tabaco en rama SA (Cetarsa), η Agroexpansión SA και η Tabacos Españoles SL (Taes). Τρεις από αυτές ανήκουν σε πολυεθνικούς ομίλους επιχειρήσεων οι οποίοι ελέγχονται από εταιρίες με έδρα τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

9. Πέραν των τεσσάρων ισπανικών επιχειρήσεων μεταποίησης, πρέπει να ληφθεί υπόψη και η Deltafina SpA, ιταλική εταιρία της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στην πρώτη μεταποίηση ακατέργαστου καπνού στην Ιταλία και στην εμπορία μεταποιημένου καπνού.

10. Στην προκειμένη περίπτωση, αμφισβητείται αν και υπό ποιες προϋποθέσεις μπορούσε ή όφειλε η Επιτροπή να καταλογίσει ευθύνες για τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων από τις εν λόγω εταιρίες και στις μητρικές τους ή στις μητρικές των μητρικών εταιριών τους, καθιστώντας αυτές αλληλεγγύως και εις ολόκληρον υπεύθυνες για την καταβολή των επιβληθέντων προστίμων.

A — Οι εταιρίες-διάδικοι της υπό κρίση διαφοράς

11. Οι εταιρίες-διάδικοι της υπό κρίση διαφοράς, ήτοι η Alliance One International Inc. (AOI) —πρώην Standard Commercial Corp. (SCC)⁶—, η Standard Commercial Tobacco Company Inc. (SCTC) και η Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd (TCLT), έχουν ως θυγατρική ή υποθυγατρική την WWTE. Όλες αποτελούν τμήμα του λεγόμενου ομίλου Standard.

12. Τα ποσοστά συμμετοχής όλων αυτών των εταιριών διαμορφώθηκαν από το 1995 έως τις 5 Μαΐου 1998 ως εξής: η SCC κατείχε το 100 % των μετοχών της SCTC, η οποία διατηρούσε το 100 % των μετοχών της TCLT. Η TCLT κατείχε τα δύο τρίτα του κεφαλαίου της WWTE. Το υπολειπόμενο ένα τρίτο του κεφαλαίου της WWTE ανήκε στον πρόεδρο της εν λόγω εταιρίας, καθώς και σε δύο μέλη της οικογένειάς του.

13. Στις 5 Μαΐου 1998, η συμμετοχή της TCLT στο κεφάλαιο της WWTE αυξήθηκε σε 86,94 %, οι δε λοιπές μετοχές παρέμειναν στην ίδια την WWTE (κατά 9,73 %) καθώς και σε ένα φυσικό πρόσωπο (κατά 3,33 %). Τον Οκτώβριο του 1998, η WWTE απέκτησε τις μετοχές του εν λόγω φυσικού προσώπου και η SCC απέκτησε άμεση συμμετοχή 0,04 % στο κεφάλαιο της WWTE. Τον Μάιο του 1999, η συμμετοχή των TCLT και SCC στο κεφάλαιο της WWTE ανήλθε σε 89,64 % και 0,05 % αντιστοίχως, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό κράτησε η ίδια η WWTE.

6 — Βάσει των στοιχείων που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες στη διαδικασία του πρώτου βαθμού, η Alliance One International προέκυψε από τη συνένωση της SCC και της Dimon Inc. στις 13 Μαΐου 2005.

B — Οι δύο συμπράξεις στην ισπανική αγορά ακατέργαστου καπνού και η προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής

14. Στην ισπανική αγορά ακατέργαστου καπνού υπάρχουν από το 1996 έως το 2001 δύο συνδεδεμένες μεταξύ τους οριζόντιες συμπράξεις, οι οποίες αποκαλύφθηκαν το 2001 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

15. Στην πρώτη σύμπραξη, η οποία καλείται «σύμπραξη των επιχειρήσεων μεταποίησης», συμμετείχαν η WWTE, η Cetarsa, η Agroexpansión, η Taes και η Deltafina. Αντικείμενο αυτής της συμπράξεως ήταν ο καθορισμός, σε ετήσια βάση, της (μέγιστης) μέσης τιμής παραδόσεως για κάθε ποικιλία ακατέργαστου καπνού, περιλαμβανομένων όλων των ποιοτικών κατηγοριών, καθώς και η κατανομή των ποσοτήτων κάθε ποικιλίας ακατέργαστου καπνού τις οποίες μπορούσε να αγοράζει από τους παραγωγούς εκάστη των επιχειρήσεων μεταποίησης. Από το 1999 έως το 2001, είχαν συμφωνηθεί επίσης οι κλίμακες τιμών ανά ποιοτική βαθμίδα της κάθε ποικιλίας ακατέργαστου καπνού, καθώς και η μέση ελάχιστη τιμή ανά παραγωγό και ανά ομάδα παραγωγών.

16. Στη δεύτερη σύμπραξη, η οποία καλείται «σύμπραξη των εκπροσώπων των παραγωγών», εμπλεκόνταν τρεις ισπανικές συνδικαλιστικές οργανώσεις στον τομέα της γεωργίας. Η σύμπραξη αυτή είχε επίσης ως αντικείμενο τον καθορισμό, σε ετήσια βάση, των κλιμάκων τιμών ανά ποιοτική βαθμίδα της κάθε ποικιλίας ακατέργαστου καπνού.

17. Με την απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2004⁷ (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι καθεμία από τις δύο αυτές συμπράξεις συνιστούσε μια ενιαία και διαρκή παράβαση των άρθρων 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Συναφώς, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι διάφορες εταιρίες και ενώσεις ευθύνονταν για παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ⁸, ζήτησε την παύση αυτών των παραβάσεων⁹ και επέβαλε πρόστιμα διαφορετικού ύψους¹⁰.

18. Αποδέκτες της προσβαλλομένης αποφάσεως ήταν, αφενός, όλες οι εταιρίες οι οποίες συμμετείχαν άμεσα στη σύμπραξη και, αφετέρου, ορισμένες εταιρίες οι οποίες ανήκαν στους οικείους ομίλους επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή έκρινε ότι:

- Για τη συμμετοχή της WWTE στη σύμπραξη ευθύνονταν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον τόσο η TCLT όσο και η SCC και η SCTC.
- Αντιθέτως, όσον αφορά τη συμμετοχή της Agroexpansión στη σύμπραξη, η Επιτροπή καταλόγισε εις ολόκληρον ευθύνη μόνο στην εταιρία Dimon Inc. (Dimon), ως ηγετική εταιρία του ομίλου, και όχι στην εταιρία Intabex Netherlands BV (Intabex), η οποία μεσολαβεί μεταξύ της Dimon και της Agroexpansión ως θυγατρική εταιρία της Dimon σε ποσοστό 100 %.
- Τέλος, όσον αφορά τη συμμετοχή στη σύμπραξη της Taes και της Deltafina, οι οποίες ανήκουν στον αμερικανικό όμιλο επιχειρήσεων Universal, η Επιτροπή δεν καταλόγισε καμία ευθύνη λόγω παραβάσεως των κανόνων περί συμπράξεων σε άλλες εταιρίες του οικείου ομίλου. Ως εκ τούτου, δεν ευθύνονταν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον ούτε η Universal Leaf Tobacco Co. Inc. (Universal Leaf), η οποία κατέχει το σύνολο των εταιρικών μετοχών τόσο της Taes όσο και της Deltafina, ούτε η Universal Corp. (Universal) ως μητρική της Universal Leaf.

7 — Απόφαση 2007/236/ΕΚ της Επιτροπής, της 20ής Οκτωβρίου 2004, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ [(Υπόθεση COMP/C.38.238/B.2 — Ακατέργαστος καπνός — Ισπανία), κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2004) 4030, περίληψη της αποφάσεως σε ΕΕ 2007, L 102, σ. 14]· το πλήρες κείμενο της αποφάσεως διατίθεται μόνο στο διαδίκτυο σε μη εμπιστευτική εκδοχή, μεταξύ άλλων και στη γερμανική γλώσσα (<http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/index.html>).

8 — Άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

9 — Άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

10 — Άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

19. Η Επιτροπή αιτιολόγησε αυτήν την απόφαση επισημαίνοντας ότι εκτός των σχέσεων εταιρικού δικαίου μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιριών δεν υφίσταντο άλλες ενδείξεις ουσιαστικής εμπλοκής της Universal και της Universal Leaf στην υπό έρευνα υπόθεση. Για τον λόγο αυτόν δεν κρίθηκε σκόπιμο η σχετική απόφαση να απευθυνθεί στις εν λόγω εταιρίες. Το ίδιο ισχύει και για την Intabex, καθόσον η συμμετοχή της σε ποσοστό 100 % στην Agroexpansión ήταν αμιγώς οικονομικής φύσεως¹¹.

Γ — Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

20. Αρκετοί από τους αποδέκτες της προσβαλλομένης αποφάσεως άσκησαν προσφυγές ακυρώσεως σε πρώτο βαθμό ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Επί της προσφυγής την οποία άσκησαν από κοινού η ΑΟΙ (πρώην SCC), η SCTC και η TCLT το Γενικό Δικαστήριο εξέδωσε την απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2010¹² (στο εξής: απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου ή αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση).

21. Η προσφυγή των ΑΟΙ, SCTC και TCLT έγινε εν μέρει δεκτή στον πρώτο βαθμό. Συγκεκριμένα, μολονότι το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση σε σχέση με την TCLT, απέρριψε την προσφυγή κατά τα λοιπά —δηλαδή ως προς την ΑΟΙ και την SCTC. Το Γενικό Δικαστήριο στήριξε κατ' ουσίαν την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως όσον αφορά την TCLT στην παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως¹³.

IV – Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

22. Με δικόγραφο της 28ης Δεκεμβρίου 2010 η ΑΟΙ και η SCTC άσκησαν από κοινού αναίρεση κατά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου. Κατά της ίδιας αποφάσεως άσκησε αναίρεση και η Επιτροπή με δικόγραφο της 7ης Ιανουαρίου 2011.

23. Στην υπόθεση C-628/10 P, η ΑΟΙ και η SCTC ζητούν από το Δικαστήριο:

- να αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου, στο μέτρο που απορρίφθηκαν οι λόγοι οι οποίοι αφορούσαν πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και του άρθρου 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, έλλειψη αιτιολογίας και προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, καθόσον η Επιτροπή είχε κρίνει ότι η Alliance One International, Inc., πρώην Standard Commercial Corp., και η Standard Commercial Tobacco Co. ευθύνονταν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον,
- να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής, καθόσον αφορά τις αναιρεσείουσες και να μειώσει το επιβληθέν στις αναιρεσείουσες πρόστιμο, και
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

24. Στην υπόθεση C-628/10 P, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως, και
- να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία.

11 — Τριακοσιοστή εβδομηκοστή έκτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως.

12 — Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 27ης Οκτωβρίου 2010, T-24/05, Alliance One International κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2010, σ. II-5329).

13 — Σκέψεις 195, 218 και 219 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

25. Με την αυτοτελή αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

- να αναιρέσει το σημείο 1 του διατακτικού της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου,
- να απορρίψει το σύνολο της ασκηθείσας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προσφυγής, καθώς και
- να καταδικάσει την TCLT στα δικαστικά έξοδα της αναιρετικής διαδικασίας και να καταδικάσει τις τρεις αναιρεσίβλητες στα δικαστικά έξοδα της πρωτόδικης διαδικασίας.

26. Οι ΑΟΙ, SCTC και TCLT αντικρούουν τα ως άνω αιτήματα με το σχετικό υπόμνημά τους. Ζητούν από κοινού από το Δικαστήριο,

- να απορρίψει στο σύνολό της την αναίρεση την οποία άσκησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην υπόθεση C-14/11 P, και
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την πρωτόδικη διαδικασία.

27. Μετά την περάτωση της έγγραφης διαδικασίας, οι υποθέσεις C-628/10 P και C-14/11 P ενώθηκαν για να συνεκδικασθούν προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως, βάσει της διατάξεως που εξέδωσε ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου της 14ης Σεπτεμβρίου 2011. Η επ' ακροατηρίου συζήτηση πραγματοποιήθηκε στις 16 Νοεμβρίου 2011.

V – Προκριματικό ζήτημα επί της ενεργητικής νομιμοποίησης της Alliance One International

28. Τόσο στην υπόθεση C-628/10 P όσο και στην υπόθεση C-14/11 P, η ΑΟΙ χαρακτηρίζεται ως νομίμως υπεισερχόμενη στα δικαιώματα της SCTC και της TCLT¹⁴ στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας.

29. Η Επιτροπή αμφισβητεί αυτόν τον χαρακτηρισμό. Ωστόσο, δεν υπέβαλε καμία τυπική ένσταση κατά του δικαιώματος της ΑΟΙ να προβάλλει λόγους αναιρέσεως ή αμυντικούς ισχυρισμούς ενώπιον του Δικαστηρίου όχι μόνον ιδίω ονόματι, αλλά και στο όνομα της SCTC (υπόθεση C-628/10 P) ή των SCTC και TCLT (υπόθεση C-14/11 P).

30. Αυτή η άσκηση αλλότριων δικαιωμάτων ιδίω ονόματι —καλούμενη και εξαιρετική νομιμοποίηση— επιτρέπεται όταν υφίσταται σχετικό έρεισμα είτε στον νόμο είτε σε δικαιοπραξία.

31. Εντούτοις, στην προκειμένη περίπτωση, παρέλκει η εξέταση της συνδρομής αυτών των προϋποθέσεων. Τούτο επιτάσσει η οικονομία της δίκης. Πράγματι, η αναίρεση στην υπόθεση C-628/10 P ασκήθηκε από κοινού από την ΑΟΙ και την SCTC και το υπόμνημα αντικρούσεως των ΑΟΙ, SCTC και TCLT στην υπόθεση C-14/11 P ήταν επίσης κοινό. Εφόσον λοιπόν τουλάχιστον ένας εκ των διαδίκων —στην προκειμένη περίπτωση η ΑΟΙ— διαθέτει πάντα, αναμφιβόλως, την αναγκαία ενεργητική νομιμοποίηση, τα επιχειρήματά τους θα πρέπει οπωσδήποτε να ληφθούν υπόψη¹⁵.

14 — Στη γλώσσα της διαδικασίας: «successor of the rights to appeal».

15 — Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 24ης Μαρτίου 1993, C-313/90, CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1993, σ. I-1125, σκέψεις 30 και 31), και της 9ης Ιουνίου 2011, C-71/09 P, C-73/09 P και C-76/09 P, Comitato «Venezia vuole vivere» κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. I-4727, σκέψεις 36 έως 40).

VI – Εκτίμηση των λόγων αναιρέσεως

32. Πριν από την εξέταση των διαφόρων λόγων αναιρέσεως ενδείκνυται να αποσαφηνισθούν εισαγωγικώς δύο εξόχως τεχνικές έννοιες, στις οποίες αναφέρονται επανειλημμένως οι διάδικοι τόσο στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως της ΑΟΙ και της SCTC (υπόθεση C-628/10 P) όσο και σε σχέση με την αίτηση αναιρέσεως της Επιτροπής (υπόθεση C-14/11 P): το «τεκμήριο-100 %» και το κριτήριο της «διπλής βάσης».

33. Το τεκμήριο-100 % απορρέει από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την ευθύνη των μητρικών εταιριών για τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπτύξεων από τις θυγατρικές εταιρίες τους. Εάν μητρική εταιρία κατέχει το 100 % των μετοχών (ή σχεδόν όλες τις μετοχές) της θυγατρικής εταιρίας της, τεκμαίρεται κατά τρόπο μαχητό ότι ασκεί καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής εταιρίας της στην αγορά. Τούτο ισχύει και στην περίπτωση που η μητρική εταιρία ελέγχει τη θυγατρική της μέσω ενδιάμεσης εταιρίας, εφόσον η μητρική εταιρία κατέχει το 100 % (ή σχεδόν το 100 %) των μετοχών της ενδιάμεσης εταιρίας και η ενδιάμεση εταιρία κατέχει το 100 % (ή σχεδόν το 100 %) των μετοχών της θυγατρικής εταιρίας¹⁶. Αυτές οι συμμετοχές σε ποσοστό 100 % ή σχεδόν 100 % επαρκούν κατά τη νομολογία, προκειμένου να καταλογισθούν στη μητρική εταιρία (ή στις μητρικές εταιρίες) αλληλεγγύως και εις ολόκληρον ευθύνες για τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπτύξεων της θυγατρικής εταιρίας (ή των θυγατρικών εταιριών) της¹⁷.

34. Αντιθέτως προς το τεκμήριο-100 %, το κριτήριο της διπλής βάσης δεν είχε αναφερθεί καθ'αυτό μέχρι τούδε στη νομολογία. Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο χρησιμοποίησε αυτήν την έννοια στην προκειμένη περίπτωση, για να καταστήσει σαφές ότι η Επιτροπή δεν στήριξε την προσβαλλόμενη απόφασή της μόνο στο τεκμήριο-100 %, αλλά για προληπτικούς λόγους έλαβε υπόψη και επιπλέον στοιχεία, τα οποία υποδήλωναν ότι η μητρική εταιρία ασκούσε πράγματι καθοριστική επιρροή στην εμπορική πολιτική των θυγατρικών εταιριών της¹⁸.

35. Το ότι η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται στο κριτήριο της διπλής βάσης συνιστά διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών. Αυτή η διαπίστωση δεν τίθεται στην κρίση του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της προκειμένης αιτήσεως αναιρέσεως¹⁹, καθόσον η Επιτροπή δεν υποστήριξε ότι παραμορφώθηκαν τα πραγματικά περιστατικά. Επομένως, δεν ασκεί καμία επιρροή ο αμυντικός ισχυρισμός τον οποίο προέβαλε η Επιτροπή ενώπιον του Δικαστηρίου —ιδίως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση—, ότι δηλαδή στην προσβαλλόμενη απόφαση δεν χρησιμοποίησε το κριτήριο της διπλής βάσης, αλλά μόνον το τεκμήριο-100 %.

36. Δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διατάξεις του πρωτογενούς δικαίου όπως ισχυαν κατά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, ιδίως δε το άρθρο 81 ΕΚ και το άρθρο 253 ΕΚ, αντί του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 296 ΣΛΕΕ.

16 — Βλ., συναφώς, απόφαση General Química (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψεις 85 έως 90).

17 — Βλ., ιδίως, τις αποφάσεις Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψεις 58 έως 61, ιδίως σκέψη 60), General Química (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψεις 39 και 40), Arkema (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψεις 38 έως 41, ιδίως σκέψη 40) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψεις 54 έως 60, ιδίως σκέψη 56).

18 — Σκέψη 147 της αναρριβαλλομένης αποφάσεως (βλ., συμπληρωματικώς, σκέψεις 118 και 155 αυτής της αποφάσεως).

19 — Αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 2001, C-340/00 P, Επιτροπή κατά Cwik, (Συλλογή 2001, σ. I-10269, σκέψη 27), της 22ας Δεκεμβρίου 2008, C-487/06 P, British Aggregates κατά Επιτροπής, (Συλλογή 2008, σ. I-10515, σκέψεις 96 και 97), της 29ης Μαρτίου 2011, C-352/09 P, ThyssenKrupp Nirosta κατά Επιτροπής («ThyssenKrupp Nirosta», Συλλογή 2011, σ. I-2359, σκέψεις 179 και 180), και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 68).

A — Επί των αιτιάσεων σχετικά με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως

37. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος βρίσκονται στην προκειμένη περίπτωση τα νομικά ζητήματα σχετικά με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Το ζήτημα αν και σε ποιο βαθμό έχει σημασία αυτή η αρχή κατά την εφαρμογή του άρθρου 81 ΕΚ (πλέον άρθρο 101 ΣΛΕΕ) και του άρθρου 23 του κανονισμού 1/2003 τίθεται τόσο από τις ΑΟΙ και SCTC στην αίτησή τους αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P όσο και από την Επιτροπή στη δική της αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P. Για τον λόγο αυτόν θα εξετάσω από κοινού τις σχετικές αιτιάσεις πριν από τις υπόλοιπες.

38. Όλες οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι προσέβαλε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, αλλά προβάλλουν διαφορετικούς λόγους.

39. Στην υπόθεση C-14/11 P, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο —ιδίως στη σκέψη 218 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως— προέβη αδικαιολογήτως σε δυσμενή διάκριση εις βάρος της TCLT σε σχέση με τις Intabex, Universal και Universal Leaf. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η TCLT, ως ενδιάμεση εταιρία εντός του ομίλου Standard, η οποία κατείχε σχεδόν όλες τις μετοχές της WWTE μετά τις 5 Μαΐου 1998, έπρεπε να ευθύνεται από κοινού με την ΑΟΙ και την SCTC. Ισχυρίζεται λοιπόν ότι το Γενικό Δικαστήριο, στηριζόμενο στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, απάλλαξε αδικαιολογήτως την TCLT από την ευθύνη για τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων, τις οποίες διέπραξε η WWTE.

40. Αντιθέτως, στην υπόθεση C-628/10 P, η ΑΟΙ και η SCTC, επικαλούμενες την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, επιδιώκουν να απαλλαγούν από την ευθύνη για τις διαπραχθείσες από την WWTE παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων· ισχυρίζονται ότι ως μητρικές εταιρίες της WWTE έτυχαν δυσμενέστερης μεταχειρίσεως από τις Universal και Universal Leaf οι οποίες είναι μητρικές εταιρίες των μετεχουσών στη σύμπραξη Taes και Deltafina.

1. Ο συνδυασμός της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και της αρχής της νομιμότητας στο πλαίσιο διαδικασίας ελέγχου των συμπράξεων (πρώτος και δεύτερος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P)

41. Ο πρώτος και ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P συνδέονται στενά μεταξύ τους. Επομένως, πρέπει να εξετασθούν από κοινού.

α) Επί της βασικής αιτιάσεως της Επιτροπής: η προβαλλόμενη εσφαλμένη εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως

42. Με τους δύο πρώτους λόγους αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P, η Επιτροπή υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι το Γενικό Δικαστήριο «εφάρμοσε εσφαλμένως» την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Δεν έλαβε υπόψη ότι η αρχή της νομιμότητας είναι αποφασιστικής σημασίας όσον αφορά την ευθύνη των μητρικών εταιριών για τις σχετικές με τις συμπράξεις παραβάσεις των θυγατρικών εταιριών τους. Όταν μητρική εταιρία ευθύνεται βάσει των κριτηρίων που έχουν αναπτυχθεί στη νομολογία²⁰ —ιδίως κατά το τεκμήριο-100 %—, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως δεν μπορεί να μεταβάλει αυτήν την κατάσταση.

43. Το επιχείρημα αυτό είναι έωλο.

²⁰ — Εννοείται η προπαρατεθείσα στις υποσημειώσεις 3 και 14 νομολογία.

44. Συγκεκριμένα, όπως αναγνώρισε και η Επιτροπή στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, τα νομολογιακά κριτήρια στα οποία αναφέρεται αφορούν μόνον το αν η μητρική και η θυγατρική της εταιρία συνιστούν ενιαία επιχείρηση από απόψεως δικαίου του ανταγωνισμού, δηλαδή, αν η ευθύνη για ενδεχόμενη παράβαση των κανόνων περί συμπράξεων μπορεί να καταλογισθεί μόνο σε μία εξ αυτών ή και στις δύο²¹.

45. Η νομολογία αυτή όμως δεν περιλαμβάνει κάποιο απόλυτο κριτήριο όσον αφορά το κρίσιμο ζήτημα αν πρέπει να επιβληθεί πρόστιμο για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων και σε ποια νομικά πρόσωπα πρέπει να απευθυνθεί η σχετική απόφαση επιβολής προστίμου της Επιτροπής.

46. Σημειωτέον, συναφώς, ότι το ζήτημα της επιχειρηματικής ενότητας της μητρικής και της θυγατρικής εταιρίας, καθώς και η συνακόλουθη ευθύνη για παράβαση των κανόνων περί συμπράξεων πρέπει να κρίνεται μόνο βάσει νομικών κριτηρίων, ενώ κατά την επιβολή προστίμων για την ίδια παράβαση έχουν ιδιαίτερη σημασία όχι μόνον τα νομικά στοιχεία αλλά και οι εκτιμήσεις σκοπιμότητας²²: στο πλαίσιο του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003 η Επιτροπή διαθέτει σχετική διακριτική ευχέρεια· *δύναται* να επιβάλει πρόστιμα.

47. Στο πλαίσιο της διακριτικής της ευχέρειας κατά το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίζει κατά περίπτωση αν θα επιβάλει εν γένει πρόστιμο σε επιχείρηση για παράβαση των κανόνων περί συμπράξεων, αλλά και σε ποιο νομικό πρόσωπο (ή σε ποια νομικά πρόσωπα) που ελέγχει (ή ελέγχουν) την οικεία επιχείρηση θα απευθύνει αυτό το πρόστιμο²³.

48. Ωστόσο, κατά την άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας δυνάμει του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003, η Επιτροπή δεν είναι απολύτως ελεύθερη, αλλά οφείλει να τηρεί τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης και να σέβεται τα κατοχυρωμένα από την έννομη τάξη της Ένωσης θεμελιώδη δικαιώματα²⁴. Ειδικότερα, δεσμεύεται από την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως και την αρχή της αναλογικότητας²⁵.

49. Για τον λόγο αυτόν, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς εκτίμησε την προσβαλλόμενη απόφαση υπό το πρίσμα της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως²⁶ και δεν περιορίστηκε, επί παραδείγματι, στην επιφανειακή εξέταση σχετικά με το αν η απόφαση πάσχει λόγω καταχρήσεως εξουσίας κατά την έννοια του άρθρου 263, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ (στη γαλλική γλώσσα: «détournement de pouvoir»)²⁷.

21 — Συναφώς, αποφάσεις Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψεις 56, 57, 59 και 77), General Química (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψεις 36 έως 38), Arkema (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 39) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψεις 55 και 88).

22 — Επί παραδείγματι, στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή υποστηρίζει στην τριακοσιοστή εβδομηκοστή έκτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι «δεν θα ήταν σκόπιμο» να καταλογισθούν ευθύνες στις Universal, Universal Leaf και Intabex ως μητρικές εταιρίες μόνο λόγω του τεκμηρίου-100 %. Αυτή είναι εκτίμηση σκοπιμότητας.

23 — Συναφώς, αποφάσεις της 24ης Σεπτεμβρίου 2009, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P και C-137/07 P, Erste Group Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2009, σ. I-8681, σκέψη 82), και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 121).

24 — Άρθρο 51, παράγραφος 1, εδάφιο 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης· βλ., συμπληρωματικώς, την τριακοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1/2003, η οποία έχει διακηρυκτικό χαρακτήρα και ορίζει ότι αυτός ο κανονισμός πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται σύμφωνα με τα δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη.

25 — Βλ. υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής («Dansk Rørindustri», Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψεις 304 και 319), καθώς και —σε σχέση με την υποχρέωση του δικαστή της Ένωσης να τηρεί την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως— την απόφαση 16ης Νοεμβρίου 2000, C-280/98 P, Weig κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-9757, σκέψεις 63 και 68).

26 — Βλ., ιδίως, σκέψεις 156, 157, 218 και 219 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

27 — Το κριτήριο ελέγχου της καταχρήσεως εξουσίας αναφέρθηκε από την Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου.

50. Πρέπει να επισημανθεί ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, την οποία καθιερώνουν τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁸. Κατά πάγια νομολογία, η αρχή αυτή επιβάλλει να μην επιφυλάσσεται σε όμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός εάν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς²⁹.

51. Επομένως, συνάγονται δύο συμπεράσματα όσον αφορά την εκ μέρους της Επιτροπής αντιμετώπιση συγκεκριμένης παραβάσεως των κανόνων περί συμπράξεως:

- Πρώτον, η Επιτροπή δεν μπορεί να παρεκκλίνει χωρίς αντικειμενικό λόγο από την πρακτική επιβολής προστίμων την οποία έχει κοινοποιήσει με τις ανακοινώσεις της στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού³⁰. Ισχύει η αρχή του αυτοπεριορισμού της διοικήσεως³¹.
- Δεύτερον, η Επιτροπή δεν μπορεί να μεταχειρίζεται καμία επιχείρηση η οποία μετέχει σε σύμπραξη κατά τρόπο ο οποίος εισάγει δυσμενή διάκριση εις βάρος της σε σχέση με τους λοιπούς μετέχοντες στη σύμπραξη.

52. Στην προκειμένη περίπτωση, μόνον το δεύτερο σημείο χρήζει διεξοδικότερης αναλύσεως.

53. Η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως απαγορεύει στην Επιτροπή να χρησιμοποιεί διαφορετικά κριτήρια κατά την επιβολή προστίμων στους μετέχοντες στην ίδια σύμπραξη. Από αυτήν την προκείμενη εκκινεί ορθώς και το Γενικό Δικαστήριο στην υπό κρίση περίπτωση³².

54. Συνεπώς, αν η Επιτροπή αποφασίσει ότι για την παράβαση επιχειρήσεως η οποία μετέχει σε σύμπραξη ευθύνεται τόσο η άμεσα εμπλεκόμενη στη σύμπραξη θυγατρική εταιρία όσο και η μητρική (ή οι μητρικές) της, πρέπει να ενεργήσει ομοίως και ως προς όλους τους λοιπούς μετέχοντες στη σύμπραξη, υπό την προϋπόθεση ότι η θέση τους είναι παρόμοια.

55. Συναφώς, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να επιβάλει πρόστιμα σε όλες τις μητρικές εταιρίες των εμπλεκόμενων στη σύμπραξη, στις οποίες —από αμιγώς νομικής απόψεως— θα μπορούσαν να καταλογισθούν οι παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων, τις οποίες διέπραξαν θυγατρικές εταιρίες. Αντιθέτως, μπορεί να επιλέξει μεταξύ των οικείων μητρικών εταιριών βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, ασκώντας τη διακριτική της ευχέρεια κατά το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003.

56. Με τον τρόπο αυτόν, η Επιτροπή μπορεί, παραδείγματος χάρη, —όπως συνέβη στην προκειμένη περίπτωση— να ορίσει τον κύκλο των αποδεκτών της αποφάσεώς της περί επιβολής προστίμου χρησιμοποιώντας για προληπτικούς λόγους διπλή βάση: μπορεί να περιορισθεί στις μητρικές εταιρίες ως προς τις οποίες δεν ισχύει μόνον το τεκμήριο-100 %, αλλά υφίστανται και συγκεκριμένες ενδείξεις έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής στη συμπεριφορά της κατά 100 % θυγατρικής (ή θυγατρικών) τους. Τέτοιου είδους ενδείξεις μπορούν να προκύψουν από εντελώς διαφορετικά

28 — Απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2010, C-550/07 P, Akzo Nobel Chemicals και Akcros Chemicals κατά Επιτροπής κ.λπ. («Akzo και Akcros Chemicals», Συλλογή 2010, σ. I-8301, σκέψη 54).

29 — Αποφάσεις της 10ης Ιανουαρίου 2006, C-344/04, IATA και ELFAA (Συλλογή 2006, σ. I-403, σκέψη 95), της 16ης Δεκεμβρίου 2008, C-127/07, Arcelor Atlantique et Lorraine κ.λπ. (Συλλογή 2008, σ. I-9895, σκέψη 23), καθώς και Akzo και Akcros Chemicals (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27, σκέψη 55).

30 — Σήμερα ισχύουν οι κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003 (ΕΕ 2006, C 210, σ. 2) και η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή και τη μείωση των προστίμων σε υποθέσεις συμπράξεων (καρτέλ) (ΕΕ 2006, C 298, σ. 17).

31 — Αποφάσεις Dansk Rørindustri (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 24, σκέψεις 209 έως 211 και 213), της 21ης Σεπτεμβρίου 2006, C-167/04 P, JCB Service κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. I-8935, σκέψεις 207 έως 209) και Arkema (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 88)· συναφώς, —σε σχέση με άλλο τομέα του δικαίου— απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 1983, 190/82, Blomfield κατά Επιτροπής (Συλλογή 1983, σ. 3981, σκέψη 20).

32 — Σκέψεις 156 και 157 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

γεγονότα, ανάλογα με την κάθε μητρική εταιρία. Η Επιτροπή ορθώς παρατηρεί ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως δεν της επιβάλλει να προσκομίζει για όλες τις μητρικές εταιρίες τα ίδια αποδεικτικά στοιχεία —όπως πιστοποιητικά, μαρτυρικές καταθέσεις κ.λπ.— ή τον ίδιο αριθμό αποδεικτικών στοιχείων³³.

57. Παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως στοιχειοθετείται όμως εάν η Επιτροπή χρησιμοποιήσει δύο διαφορετικά μέτρα προκειμένου να κρίνει από ποιοτικής απόψεως την ίδια παράβαση των κανόνων περί συμπράξεων, δηλαδή, εάν εξαρτήσει την ευθύνη ορισμένων μητρικών εταιριών από αυστηρότερο επίπεδο αποδείξεως σε σχέση με άλλες μητρικές εταιρίες, παραδείγματος χάρη, εφαρμόζοντας για ορισμένες μητρικές εταιρίες το κριτήριο της διπλής βάσης, ενώ όσον αφορά τις υπόλοιπες στηρίζεται μόνο στο τεκμήριο-100 %.

58. Ακριβώς αυτό συνέβη στην προκειμένη περίπτωση, σύμφωνα με τη σχετική διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου περί τα πραγματικά περιστατικά: στην TCLT καταλογίσθηκε, αποκλειστικώς βάσει του τεκμηρίου-100 %, ευθύνη εις ολόκληρον για την παράβαση των κανόνων περί συμπράξεων που διέπραξε η θυγατρική της εταιρίας WWTE³⁴, ενώ η Επιτροπή δεν επέβαλε πρόστιμα στην Intabex, στην Universal και στην Universal Leaf, διότι ως προς αυτές εφαρμόσε το κριτήριο της διπλής βάσης και, ως εκ τούτου, έκρινε ότι δεν ήταν επαρκής η απλή συμμετοχή αυτών των εταιριών στις θυγατρικές τους, εφόσον δεν υφίσταντο συγκεκριμένες ενδείξεις ότι αυτές ασκούσαν καθοριστική επιρροή³⁵.

59. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο μπορούσε πράγματι να διαπιστώσει την ύπαρξη δυσμενούς διακρίσεως εις βάρος της TCLT σε σχέση με τις Intabex, Universal και Universal Leaf χωρίς να υποπέσει σε πλάνη εκτιμήσεως³⁶.

60. Η αρχή της νομιμότητας, την οποία επικαλείται η Επιτροπή, ουδαμώς επηρεάζει το ως άνω συμπέρασμα.

61. Ασφαλώς, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως πρέπει να συμβιβασθεί με την αρχή της νομιμότητας, κατά την οποία ουδείς δύναται να επικαλεσθεί, προς όφελός του, παρανομία που διαπράχθηκε υπέρ ετέρου³⁷. Το δίκαιο της Ένωσης, δηλαδή, δεν εξασφαλίζει «ισότητα στην παρανομία»³⁸. Αυτή η σκέψη διατυπώνεται στους γραπτούς ισχυρισμούς της Επιτροπής ως εξής: «Two wrongs do not make a right».

62. Εντούτοις, στην προκειμένη περίπτωση δεν συνέτρεχε κίνδυνος συγκρούσεως με την υποχρέωση νόμιμης διοικητικής δράσης. Αντιθέτως, στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, η Επιτροπή, ασκώντας τη διακριτική της ευχέρεια κατά το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003, έπρεπε να επιλέξει μεταξύ δύο τρόπων δράσης, εκ των οποίων ο ένας δεν υστερούσε σε βαθμό νομιμότητας από τον άλλον: η Επιτροπή μπορούσε είτε να καταλογίσει εις ολόκληρον ευθύνη σε όλες τις μητρικές εταιρίες ως προς τις οποίες ίσχυε το τεκμήριο-100 % (πρώτος τρόπος δράσης) είτε να περιορίσει τον κύκλο αποδεκτών της προσβαλλομένης αποφάσεως εφαρμόζοντας το κριτήριο της διπλής βάσης (δεύτερος τρόπος δράσης).

33 — Βλ., συναφώς, απόφαση Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 97).

34 — Σκέψη 218 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

35 — Σκέψεις 142 και 143 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθώς και δέκατη όγδοη και τριακοσιοστή εβδομηκοστή έκτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως.

36 — Σκέψεις 218 και 219 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

37 — Αποφάσεις της 9ης Οκτωβρίου 1984, 188/83, Witte κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1984, σ. 3465, σκέψη 15), και της 4ης Ιουλίου 1985, 134/84, Williams κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου (Συλλογή 1985, σ. 2225, σκέψη 14), καθώς και διάταξη της 20ής Ιανουαρίου 2009, C-38/08 P, Sack κατά Επιτροπής (σκέψη 32).

38 — Βλ., σχετικά, τις προτάσεις μου της 13ης Σεπτεμβρίου 2007 στην υπόθεση C-309/06, Marks & Spencer (Συλλογή 2008, σ. I-2283, σημεία 76 και 77).

63. Υπό το ανωτέρω πρίσμα δεν μπορεί να αμφισβητηθεί, από νομικής απόψεως, η επιλογή του δεύτερου τρόπου δράσης από την Επιτροπή όσον αφορά τις Intabex, Universal και Universal Leaf. Εφαρμόζοντας το κριτήριο της διπλής βάσης, η Επιτροπή αποφάσισε απλώς να μην καταλογίσει εις ολόκληρον ευθύνη στις οικείες εταιρίες για τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων από τις θυγατρικές εταιρίες τους αποκλειστικώς και μόνο βάσει του τεκμηρίου-100 %.

64. Δεδομένου ότι αυτός ο τρόπος δράσης της Επιτροπής ως προς τις Intabex, Universal και Universal Leaf δεν ήταν «παράνομος», η ίση μεταχείριση της TCLT στο πλαίσιο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν θα μπορούσε να συνιστά εξασφάλιση «ισότητας στην παρανομία».

65. Από την απόφαση Zellstoff³⁹ δεν συνάγεται αντίθετο συμπέρασμα. Ασφαλώς, στην απόφαση αυτή το Δικαστήριο επισήμανε ότι μια επιχείρηση «δεν μπορεί να αποφύγει την επιβολή κυρώσεως για τον λόγο ότι σε έναν άλλο επιχειρηματία δεν έχει επιβληθεί κανένα πρόστιμο, εφόσον μάλιστα η περίπτωση του τελευταίου δεν έχει υποβληθεί στην κρίση του Δικαστηρίου»⁴⁰. Ωστόσο, το επίμαχο εν προκειμένω ζήτημα σχετικά με την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής κατά την επιβολή προστίμων δεν εξετάζεται, κατά τα φαινόμενα, ενδελεχώς στην απόφαση Zellstoff.

66. Εξάλλου, δεν θεωρώ ότι μπορεί να υποστηριχθεί με πειστικό τρόπο η άποψη ότι από την απόφαση Zellstoff είναι δυνατό να συναχθεί ότι η Επιτροπή δύναται να ασκήσει χωρίς κανέναν περιορισμό τη διακριτική της ευχέρεια κατά την επιβολή προστίμων και δεν λογοδοτεί ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης όσον αφορά την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως. Αυτού του είδους η νομολογία δεν θα ήταν σύμφωνη με τις επιταγές αποτελεσματικής προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης (βλ. και το άρθρο 47, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων).

67. Εάν το Γενικό Δικαστήριο, στο πλαίσιο του δικαιοδοτικού του έργου, εξασφαλίζει ότι η Επιτροπή ασκεί τη διακριτική της ευχέρεια κατά το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003 εφαρμόζοντας ως προς όλους τους μετέχοντες στην ίδια σύμπραξη τα ίδια νόμιμα κριτήρια, δεν παρέχει «ισότητα στην παρανομία», αλλά προστασία από τυχόν αυθαίρετη διοικητική δράση.

68. Επομένως, εφόσον το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως όσον αφορά την TCLT, η βασική αιτίαση της Επιτροπής στο πλαίσιο του πρώτου και του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

β) Επί των ισχυρισμών περί ελλιπούς αιτιολογήσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και περί παραμορφώσεως των πραγματικών περιστατικών

69. Στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P, η Επιτροπή προσάπτει επιπλέον στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή του και παραμόρφωσε τα πραγματικά περιστατικά.

39 — Απόφαση της 31ης Μαρτίου 1993, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 και C-125/85 έως C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής («Zellstoff», Συλλογή 1993, σ. I-1307).

40 — Απόφαση Zellstoff (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 38, σκέψη 197, ομοίως σκέψη 146): συναφώς, οι αποφάσεις που αφορούν τη νομοθεσία αντιντάμπινγκ, της 5ης Οκτωβρίου 1988, 301/85, Sharp κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 5813, σκέψη 22), 260/85 και 106/86, TEC κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 5855, σκέψη 18), και 273/85 και 107/86, Silver Seiko κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 5927, σκέψη 55), καθώς και η απόφαση, σε σχέση με τους κανόνες περί δημόσιας υπηρεσίας, της 2ας Ιουνίου 1994, C-326/91 P, De Compte κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1994, σ. I-2091, σκέψη 52).

i) Επί της προβαλλομένης ελλιπούς αιτιολογίας

70. Κατ' αρχάς, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τα νομικά της επιχειρήματα σχετικά με την αρχή της νομιμότητας και την αρχή ότι «δεν χωρεί ισότητα στην παρανομία» δεν λήφθηκαν υπόψη από το Γενικό Δικαστήριο στον πρώτο βαθμό. Επομένως, η απόφαση «δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη».

71. Η υποχρέωση αιτιολογήσεως των πρωτοβάθμιων δικαστικών αποφάσεων απορρέει από το άρθρο 36 σε συνδυασμό με το άρθρο 53, παράγραφος 1, του Οργανισμού του Δικαστηρίου.

72. Κατά την εκτίμησή μου, η Επιτροπή προβάλλει, εν προκειμένω, υπέρμετρες απαιτήσεις όσον αφορά το εύρος αυτής της υποχρέωσης αιτιολογήσεως. Κατά πάγια νομολογία, η υποχρέωση αιτιολογήσεως δεν επιβάλλει στο Γενικό Δικαστήριο να εκθέτει στο σκεπτικό της αποφάσεώς του διεξοδικώς και ένα προς ένα όλα τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι διάδικοι· ως εκ τούτου η αιτιολογία μπορεί να συνάγεται εμμέσως, υπό την προϋπόθεση ότι επιτρέπει στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους το Γενικό Δικαστήριο δεν δέχθηκε τα επιχειρήματά τους, στο δε Δικαστήριο να διαθέτει επαρκή στοιχεία προς άσκηση του ελέγχου του⁴¹.

73. Στην προκειμένη περίπτωση, το Γενικό Δικαστήριο ασφαλώς έλαβε υπόψη τους ισχυρισμούς της Επιτροπής⁴². Διατύπωσε, μάλιστα, σαφώς και κατηγορηματικώς τη θέση του σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής και την εμβέλεια της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως⁴³. Εξ αυτού προκύπτει, τουλάχιστον εμμέσως, ότι δεν θεώρησε κρίσιμη την παρατήρηση της Επιτροπής όσον αφορά τη σημασία της αρχής της νομιμότητας. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η σχετική αιτιολογία δεν είναι επαρκής.

ii) Επί της προβαλλομένης παραμορφώσεως των πραγματικών περιστατικών

74. Περαιτέρω, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι στη σκέψη 158 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως το Γενικό Δικαστήριο «παραμόρφωσε προδήλως» το περιεχόμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθώς και τους λόγους τους οποίους είχε παραθέσει η Επιτροπή. Η προβαλλόμενη παραμόρφωση συνίσταται στο ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε κατά τρόπο εσφαλμένο την τριακοσιοστή ογδοηκοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε αδικαιολογήτως ότι η Επιτροπή συμφωνεί με τη θέση του επί της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

75. Κατά πάγια νομολογία, συντρέχει περίπτωση παραμορφώσεως όταν, χωρίς να διεξαχθούν νέες αποδείξεις, προκύπτει ότι η εκτίμηση των προσκομισθέντων αποδεικτικών στοιχείων είναι προδήλως εσφαλμένη⁴⁴.

76. Στην τριακοσιοστή ογδοηκοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως επισημαίνεται —στον βαθμό που αφορά την προκειμένη εξέταση— «ότι οι ειδικές περιστάσεις στις οποίες στηρίχθηκε η Επιτροπή προκειμένου να καταλογίσει ευθύνη στη μητρική εταιρία για τη συμπεριφορά της θυγατρικής εταιρίας της ποικίλλουν ενδεχομένως από υπόθεση σε υπόθεση». Στην ίδια αιτιολογική σκέψη, η Επιτροπή συμπληρώνει: «Αυτό το γεγονός δεν συνιστά καθαυτό παραβίαση της αρχής της μη διακριτικής μεταχειρίσεως, εφόσον οι αρχές που διέπουν τον καταλογισμό της ευθύνης εφαρμόζονται κατά τρόπο ομοιόμορφο».

41 — Αποφάσεις της 9ης Σεπτεμβρίου 2008, C-120/06 P και C-121/06 P, FIAMM κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 2008, σ. I-6513, σκέψη 96), της 16ης Ιουλίου 2009, C-440/07 P, Επιτροπή κατά Schneider Electric (Συλλογή 2009, σ. I-6413, σκέψη 135), και της 16ης Δεκεμβρίου 2010, C-480/09 P, AceaElectrabel Produzione κατά Επιτροπής («AceaElectrabel», Συλλογή 2010, σ. I-13355, σκέψη 77).

42 — Σκέψη 113 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

43 — Σκέψεις 218 και 219 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως· βλ., επίσης, σκέψεις 156 και 157 αυτής της αποφάσεως.

44 — Αποφάσεις της 18ης Ιανουαρίου 2007, C-229/05 P, PKK και KNK κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2007, σ. I-439, σκέψη 37), της 22ας Νοεμβρίου 2007, C-260/05 P, Sniaze κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. I-10005, σκέψη 37), και της 17ης Ιουνίου 2010, C-413/08 P, Lafarge κατά Επιτροπής (Συλλογή 2010, σ. I-5361, σκέψη 17).

77. Ως εκ τούτου, μπορεί να συναχθεί άνευ ετέρου το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή θεωρεί κρίσιμη την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Μόνον έτσι εξηγείται, άλλωστε, ότι στην εν λόγω αιτιολογική σκέψη της αποφάσεώς της, η Επιτροπή εξετάζει αν υφίστατο ή δεν υφίστατο παραβίαση αυτής της αρχής —στην οποία η Επιτροπή αναφέρεται ως «αρχή της μη διακριτικής μεταχειρίσεως».

78. Σε αυτό ακριβώς το συμπέρασμα κατέληξε όμως και το Γενικό Δικαστήριο με το επίμαχο χωρίο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως: κατ' αρχάς διατύπωσε τη θέση του («[...] η Επιτροπή οφείλει να τηρεί την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως [...]»⁴⁵). ακολούθως, συμπλήρωσε ότι η Επιτροπή συμμερίζεται την ανωτέρω άποψη, παραθέτοντας προς επιβεβαίωση την επίμαχη τριακοσιοστή ογδοηκοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως⁴⁶.

79. Συνεπώς, το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε την προσβαλλόμενη απόφαση κατά τρόπο απολύτως εύλογο, από τον οποίο δεν προκύπτει καμία ένδειξη παραμορφώσεως της επιχειρηματολογίας της Επιτροπής. Ακόμη και η παρατήρηση της Επιτροπής ότι «οι ειδικές περιστάσεις [...] ποικίλλουν ενδεχομένως από υπόθεση σε υπόθεση»⁴⁷, λαμβάνεται υπόψη από το Γενικό Δικαστήριο, καθόσον τονίζει ότι «[επιβάλλεται] να μην επιφυλάσσεται σε όμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός αν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς»⁴⁸.

80. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν υφίσταται οποιαδήποτε ένδειξη ότι το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε το περιεχόμενο της τριακοσιοστής ογδοηκοστής τέταρτης αιτιολογικής σκέψεως της προσβαλλομένης αποφάσεως κατά τρόπο προδήλως εσφαλμένο. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να σταθεί ο ισχυρισμός περί παραμορφώσεως των αποδεικτικών στοιχείων.

γ) Ενδιάμεσο συμπέρασμα

81. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, ο πρώτος και ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

2. Επί της προβαλλομένης δυσμενούς διακρίσεως εις βάρος των SCC και SCTC λόγω της εφαρμογής του κριτηρίου της διπλής βάσης (τρίτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)

82. Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P περιλαμβάνει περισσότερα σκέλη, τα οποία όμως συμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό από απόψεως περιεχομένου. Κατ' ουσίαν, η ΑΟΙ και η SCTC προβάλλουν τους εξής δύο ισχυρισμούς: αφενός, ότι η εφαρμογή του κριτηρίου της διπλής βάσης εισάγει δυσμενή διάκριση εις βάρος τους (βλ. σχετικά, κατωτέρω, υπό α'). Αφετέρου, ότι η συγκριτική εκτίμηση μεταξύ της καταστάσεως των ΑΟΙ (πρώην SCC) και SCTC και της καταστάσεως των Universal και Universal Leaf εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου δεν ήταν αρκούντως ακριβής (βλ. σχετικά, κατωτέρω, υπό β').

45 — Σκέψη 157 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

46 — Σκέψη 158 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

47 — Τριακοσιοστή ογδοηκοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως.

48 — Σκέψη 157 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

α) Επί της προβαλλομένης δυσμενούς διακρίσεως εις βάρος των SCC και SCTC λόγω της εφαρμογής του κριτηρίου της διπλής βάσης (πρώτος βασικός ισχυρισμός στο πλαίσιο του τρίτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)

83. Όσον αφορά το κριτήριο της διπλής βάσης οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν κατ' ουσίαν τα εξής: αν εφαρμοζόταν μόνον το τεκμήριο-100 %, θα έπρεπε να καταλογισθούν ευθύνες και στις Universal και Universal Leaf για τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων, τις οποίες διέπραξαν οι θυγατρικές τους εταιρίες Taes και Deltafina. Τουναντίον, η εφαρμογή του αυστηρότερου κριτηρίου της διπλής βάσης είχε ως αποτέλεσμα εν τέλει να ευθύνονται από κοινού με τις θυγατρικές εταιρίες τους μόνον οι ΑΟΙ (πρώην SCC) και SCTC, αλλά όχι οι Universal και Universal Leaf.

84. Η Επιτροπή αντικρούει κατ' ουσίαν αυτόν τον ισχυρισμό υποστηρίζοντας ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως δεν εξασφαλίζει δικαίωμα «ισότητας στην παρανομία»⁴⁹. Όπως επισήμανα ήδη, αυτό το επιχείρημα είναι ανίσχυρο στην προκειμένη περίπτωση⁵⁰: το ζήτημα, εν προκειμένω, δεν αφορά την περαιτέρω εφαρμογή μιας ήδη παράνομης διοικητικής ενέργειας («παρανομία»). Αντιθέτως, επιβάλλεται να αποσαφηνισθεί αν ο απολύτως νόμιμος τρόπος με τον οποίο μεταχειρίστηκε η Επιτροπή έναν εκ των συμμετεχόντων σε σύμπραξη έπρεπε να εφαρμοσθεί προς όφελος και όλων των υπολοίπων μετεχόντων στην εν λόγω σύμπραξη.

85. Εντούτοις, οι αιτιάσεις των ΑΟΙ και SCTC κατά της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν μπορούν να γίνουν δεκτές για άλλους λόγους.

86. Όπως αναλύθηκε ήδη ανωτέρω⁵¹, η Επιτροπή διαθέτει διακριτική ευχέρεια στο πλαίσιο του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003. Επομένως, δεν υποχρεούται να επιβάλει πρόστιμα σε όλες τις μητρικές εταιρίες των εμπλεκόμενων στη σύμπραξη, στις οποίες —από αμιγώς νομικής απόψεως— θα μπορούσαν να καταλογισθούν οι παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων των θυγατρικών εταιριών τους. Αντιθέτως, μπορεί να επιλέξει μεταξύ των οικείων μητρικών εταιριών βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, ασκώντας τη διακριτική της ευχέρεια.

87. Ασφαλώς, είναι φυσικό ότι τα κριτήρια αυτής της επιλογής ενδέχεται να λειτουργούν προς όφελος ορισμένων μετεχόντων στη διαδικασία και εις βάρος κάποιων άλλων. Δεν μπορεί όμως να θεωρηθεί ότι εισάγεται δυσμενής διάκριση μόνο λόγω του γεγονότος ότι η Επιτροπή έκανε επιλογή μεταξύ αυτών. Εφόσον τα κριτήρια τα οποία εφαρμόζει η Επιτροπή στηρίζονται σε αντικειμενική βάση, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι συντρέχει περίπτωση παράνομης δυσμενούς μεταχειρίσεως συγκεκριμένων διαδίκων.

88. Η κατάσταση θα ήταν διαφορετική εάν η Επιτροπή ασκούσε τη διακριτική της ευχέρεια κατά το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003 στηριζόμενη σε αυθαίρετες προσεγγίσεις και όχι σε αντικειμενικά στοιχεία, εάν δηλαδή παρουσίαζε συμπεριφορά τουλάχιστον παρεμφερή με την κατάχρηση εξουσίας κατά την έννοια του άρθρου 263, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

89. Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, οι ΑΟΙ και SCTC δεν προέβαλαν κανένα συγκεκριμένο στοιχείο, το οποίο θα μπορούσε να υποδηλώσει ότι άσχετες εκτιμήσεις υπαγόρευαν την επιλογή της Επιτροπής να χρησιμοποιήσει το κριτήριο της διπλής βάσης.

49 — Παράλληλα, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η κριτική την οποία ασκούν οι αναιρεσείουσες ως προς το κριτήριο της διπλής βάσης είναι αντίθετη προς τους ισχυρισμούς τους σε άλλο σημείο της υποθέσεως C-628/10 P. Ωστόσο, καθαυτή η εν λόγω κριτική δεν καθιστά δυνατή τη συναγωγή συμπερασμάτων όσον αφορά το παραδεκτό ή το βάσιμο των ισχυρισμών των ΑΟΙ και SCTC στο πλαίσιο του υπό εξέταση λόγου αναιρέσεως.

50 — Βλ., ανωτέρω, τις παρατηρήσεις μου σε σχέση με τον πρώτο και τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P (ιδίως τα σημεία 60 έως 68 των παρούσων προτάσεων).

51 — Βλ., ανωτέρω, ιδίως σημεία 46 έως 55 των παρούσων προτάσεων.

90. Τουναντίον, υφίστατο αντικειμενικός λόγος για την επιλογή μεταξύ των οικείων μητρικών εταιριών βάσει του κριτηρίου της διπλής βάσης. Όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή στην πρωτοβάθμια διαδικασία⁵², κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης απόφασης επικρατούσε σημαντική νομική αβεβαιότητα ως προς τα κριτήρια καταλογισμού ευθύνης στις μητρικές και θυγατρικές εταιρίες για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων⁵³. Σε μεταγενέστερο χρόνο το Δικαστήριο αποσαφήνισε την κατάσταση με την απόφαση Akzo Nobel⁵⁴.

91. Δεδομένης της νομικής αβεβαιότητας η οποία επικρατούσε πριν από τη διευκρίνιση εκ μέρους του Δικαστηρίου, ήταν αντικειμενικώς δικαιολογημένη η επιλογή της Επιτροπής να απευθύνει, για προληπτικούς λόγους, την προσβαλλόμενη απόφασή της μόνον στις μητρικές εταιρίες οι οποίες δεν πληρούσαν απλώς την προϋπόθεση του τεκμηρίου-100 %, αλλά ασκούσαν εμπράκτως και καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά των θυγατρικών εταιριών τους.

92. Συνεπώς, η αιτίαση των ΑΟΙ και SCTC περί δυσμενούς διακρίσεως λόγω της εφαρμογής του κριτηρίου της διπλής βάσης είναι αβάσιμη.

β) Επί της συγκριτικής εκτίμησης μεταξύ της θέσεως των ΑΟΙ και SCTC και της θέσεως των Universal και Universal Leaf (δεύτερος βασικός ισχυρισμός στο πλαίσιο του τρίτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)

93. Επιπλέον, οι αναιρεσείουσες ισχυρίζονται ότι η συγκριτική εκτίμηση μεταξύ της θέσεως των ΑΟΙ (πρώην SCC) και SCTC και της θέσεως των Universal και Universal Leaf εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου δεν ήταν επαρκής. Κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε να στηριχθεί στα πραγματικά περιστατικά και να εξετάσει αν οι Universal και Universal Leaf συνιστούσαν ενιαία οικονομική οντότητα με τις θυγατρικές εταιρίες τους, Taes και Deltafina, προκειμένου να λάβει θέση επί του ισχυρισμού περί δυσμενούς διακρίσεως τον οποίο προέβλεπαν οι ΑΟΙ και SCTC. Οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι η κατάσταση των SCC και SCTC και η κατάσταση των Universal και Universal Leaf παρουσίαζαν «σημαντική ομοιότητα».

94. Εκ πρώτης όψεως θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι οι ΑΟΙ και SCTC επιδιώκουν με αυτόν τον λόγο αναιρέσεως να αμφισβητήσουν την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου και ζητούν από το Δικαστήριο να αντικαταστήσει την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου με τη δική του. Ένα τέτοιο αίτημα θα ήταν απαράδεκτο στο στάδιο της αναιρέσεως⁵⁵.

95. Κατόπιν προσεκτικότερης εξετάσεως όμως διαπιστώνεται ότι ο ισχυρισμός των ΑΟΙ και SCTC αφορά —τουλάχιστον εν μέρει— ένα αμιγώς νομικό ζήτημα, το οποίο μπορεί αναμφιβόλως να εξετασθεί στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως: πρόκειται για το εύρος των νομικών απαιτήσεων στο πλαίσιο της εξέτασης αιτιάσεως περί δυσμενούς διακρίσεως από το Γενικό Δικαστήριο, και ιδίως για τον βαθμό ελέγχου που πρέπει να εφαρμόζεται όσον αφορά την Επιτροπή. Το ζήτημα αυτό συνιστά αντικείμενο διαρκούς συζητήσεως και σήμερα έχει ιδιαίτερη σημασία —ιδίως υπό το πρίσμα του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

52 — Βλ. σκέψεις 118, 147 και 155 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως.

53 — Όσον αφορά τη συζήτηση σχετικά με το τεκμήριο-100 %, η οποία εξακολούθησε έως το πρόσφατο παρελθόν, βλ. τις προτάσεις μου της 23ης Απριλίου 2009 στην απόφαση Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, ιδίως τα σημεία 49 έως 76) με περαιτέρω παραπομπές.

54 — Απόφαση προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2.

55 — Απόφαση της 15ης Μαρτίου 2007, C-95/04 P, British Airways κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. I-2331, σκέψη 137)· βλ., επίσης, αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 2008, C-413/06 P, Bertelsmann και Sony Corporation of America κατά Impala («Impala», Συλλογή 2008, σ. I-4951, σκέψη 29), ThyssenKrupp Nirosta (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 180) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 68).

96. Το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο οποίος, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, εδάφιο 1, της ΣΕΕ, έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες και ως εκ τούτου συνιστά πρωτογενές δίκαιο δεσμευτικής ισχύος, θεσπίζει το θεμελιώδες δικαίωμα της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, το οποίο αναγνωρίζεται και ως γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης⁵⁶. Αυτό το θεμελιώδες δικαίωμα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων το δικαίωμα ελέγχου των διοικητικών αποφάσεων από ανεξάρτητο δικαστήριο στο πλαίσιο δίκαιης διαδικασίας.

97. Λόγω της αρχής της ομοιογένειας (άρθρο 6, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ και άρθρο 52, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων), πρέπει να ληφθεί υπόψη το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ⁵⁷ ώστε να εξακριβωθούν οι συγκεκριμένες απαιτήσεις οι οποίες απορρέουν από το ανωτέρω δικαίωμα⁵⁸. Κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), από την ανωτέρω διάταξη της ΕΣΔΑ προκύπτει, ιδίως, ότι η ένδικη διαδικασία πρέπει να καθιστά δυνατή την εξέταση όλων των σχετικών πραγματικών και νομικών ζητημάτων⁵⁹.

98. Δεν αμφισβητείται ότι, στην προκειμένη περίπτωση, το Γενικό Δικαστήριο ήταν αρμόδιο να εξετάσει όλα τα πραγματικά και νομικά ζητήματα σε σχέση με την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως από την Επιτροπή.

99. Εντούτοις, το βάθος αυτής της εξετάσεως από το Γενικό Δικαστήριο εξαρτάται κυρίως από τους λόγους ακυρώσεως τους οποίους προέβαλαν οι προσφεύγουσες στον πρώτο βαθμό, και ιδίως από το πόσο εμπεριστατωμένοι ήταν οι ισχυρισμοί τους, ήτοι από τα γεγονότα που επικαλέστηκαν και τα επιχειρήματα που χρησιμοποίησαν προς στήριξη των ισχυρισμών τους. Εξάλλου, στο πλαίσιο της άμεσης προσφυγής ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης ισχύει η αρχή της ελεύθερης διαθέσεως. Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις επιβάλλεται η αντιστροφή του βάρους επικλήσεως και αποδείξεως ή η αυτεπάγγελτη διεξαγωγή αποδείξεων. Ωστόσο, εν προκειμένω, ουδείς εκ των διαδίκων υποστήριξε ότι παρίσταται τέτοια ανάγκη.

100. Στην προκειμένη περίπτωση, οι ισχυρισμοί που προέβαλαν οι SCC (πλέον ΑΟΙ), SCTC και TCLT στην πρωτοβάθμια διαδικασία σε σχέση με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως περιορίζονταν σε δύο σημεία στο πλαίσιο των οποίων οι εν λόγω εταιρίες υποστήριξαν ότι η Επιτροπή μεταχειρίστηκε κατά τρόπο ευνοϊκότερο τις μητρικές εταιρίες άλλων εμπλεκόμενων στη σύμπραξη⁶⁰.

101. Μόνον ένα εξ αυτών των σημείων του δικογράφου της προσφυγής έχει σημασία ως προς τον υπό εξέταση λόγο αναίρεσεως⁶¹. Στο επίμαχο σημείο η SCC ισχυρίζεται ότι η θέση της ως μητρική εταιρία ήταν παρόμοια με αυτή των Universal, Universal Leaf και SEPI υπό το πρίσμα όλων των κρίσιμων δεδομένων. Η SCC επικαλείται μάλιστα και για την ίδια τις διαπιστώσεις της Επιτροπής ως προς τις ανωτέρω εταιρίες: ότι δηλαδή δεν υφίστανται συγκεκριμένα στοιχεία ούτε όσον αφορά την έμπρακτη συμμετοχή της SCC στις διαπιστωθείσες παραβάσεις της WWTE ούτε για την άμεση επικοινωνία μεταξύ μητρικής και θυγατρικής εταιρίας.

56 — Απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-279/09, DEB (Συλλογή 2010, σ. I-13849, σκέψεις 30 και 31), της 28ης Ιουλίου 2011, C-69/10, Samba Diouf (Συλλογή 2011, σ. I-7151, σκέψη 49), και της 8ης Δεκεμβρίου 2011, C-272/09 P, KME Germany κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. I-12789, σκέψη 92).

57 — Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής: ΕΣΔΑ, υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950).

58 — Απόφαση DEB (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 55, σκέψη 32).

59 — ΕΔΔΑ, αποφάσεις *Chevroil* κατά Γαλλίας της 13ης Φεβρουαρίου 2003 (προσφυγή αριθ. 49636/99, *Recueil des arrêts et décisions* 2003-III, § 77), *Silvester's Horeca Service* κατά Βελγίου της 4ης Μαρτίου 2004 (προσφυγή αριθ. 47650/99, § 27) και *Menarini Diagnostics* κατά Ιταλίας της 27ης Σεπτεμβρίου 2011 (προσφυγή αριθ. 43509/08, § 59).

60 — Σημεία 68 έως 74 του δικογράφου της προσφυγής.

61 — Το άλλο σημείο αφορά τη σύγκριση της θέσεως της TCLT, ως ενδιάμεσης μητρικής εταιρίας της WWTE εντός του ομίλου Standard, με τη θέση της Intabex, ως ενδιάμεσης μητρικής εταιρίας της Agroexpansión εντός του ομίλου Dimon. Η TCLT ισχυρίστηκε ότι έτυχε δυσμενέστερης μεταχειρίσεως εκ μέρους της Επιτροπής σε σύγκριση με την Intabex. Δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο δέχτηκε σε αυτό το σημείο τον λόγο ακυρώσεως που προέβαλε η TCLT και ακύρωσε, ως προς αυτό, την προσβαλλόμενη απόφαση, οι αναίρεσείς δεν είχαν λόγο να επανέλθουν στο εν λόγω ζήτημα με την υπό κρίση αίτηση αναίρεσεως.

102. Στο υπόμνημα απαντήσεώς της στον πρώτο βαθμό, η SCC (AOI) συμπλήρωσε ότι η δυσμενής διάκριση εις βάρος των προσφευγουσών, σε σύγκριση με την Universal, συνίστατο στο ότι η Επιτροπή εφάρμοσε διαφορετικά κριτήρια κατά τον καταλογισμό ευθυνών για τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων από τις θυγατρικές τους εταιρίες⁶².

103. Επομένως, η SCC επανέλαβε εν τέλει τους ισχυρισμούς της σχετικά με τα κριτήρια καταλογισμού ευθύνης στις μητρικές εταιρίες για την παράβαση της θυγατρικής τους, WWTE. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι, στο πλαίσιο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως⁶³, δεν εξέτασε χωριστά και επισταμένως τον ισχυρισμό περί δυσμενούς διακρίσεως, αλλά εκτίμησε από κοινού όλους τους λόγους ακυρώσεως —περιλαμβανομένων και εκείνων που αφορούσαν δυσμενή διάκριση.

104. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στην προκειμένη περίπτωση, η αιτίαση περί ανεπαρκούς εξετάσεως της ομοιότητας της θέσεως των AOI (SCC) και SCTC με τη θέση των Universal και Universal Leaf είναι αβάσιμη.

γ) Ενδιάμεσο συμπέρασμα

105. Κατά συνέπεια, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P πρέπει να απορριφθεί.

3. Επί της μη εκτιμήσεως των επιχειρημάτων κατά του ισχυρισμού περί δυσμενούς διακρίσεως τα οποία προέβαλε η Επιτροπή στην πρωτοβάθμια διαδικασία (τρίτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P)

106. Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας διαδικασίας το Γενικό Δικαστήριο δεν της επέτρεψε να παρουσιάσει στοιχεία εκ των οποίων θα προέκυπτε ότι η θέση της TCLT δεν ήταν ίδια με τη θέση της Universal ή της Intabex.

107. Αυτός ο λόγος αναιρέσεως αφορά ιδίως την πρώτη φράση της σκέψεως 196 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Στο επίμαχο σημείο το Γενικό Δικαστήριο εξετάζει αν μπορεί να ληφθεί υπόψη το γεγονός το οποίο επικαλείται η Επιτροπή, ήτοι ότι από το 1996 έως το 1999 η TCLT ήταν ο «κύριος πελάτης» της WWTE. Το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη αυτό το γεγονός με το σκεπτικό, μεταξύ άλλων, ότι πρόκειται περί ισχυρισμού τον οποίο η Επιτροπή προέβαλε για πρώτη φορά στην ένδικη διαδικασία —συγκεκριμένα, με το υπόμνημα αντικρούσεως.

108. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι με τον τρόπο αυτόν το Γενικό Δικαστήριο προσέβαλε το δικαίωμά της σε κατ' αντιμωλία δίκη και ερμήνευσε εσφαλμένως την υποχρέωση αιτιολογήσεως των αποφάσεων της Επιτροπής. Αμφότερες αυτές οι αιτιάσεις συνδέονται στενά μεταξύ τους.

109. Πράγματι, στο πλαίσιο ένδικης διαδικασίας, η Επιτροπή έχει δικαίωμα σε κατ' αντιμωλία δίκη, όπως και κάθε διάδικος⁶⁴. Συνεπώς, πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αντικρούσει κατά τρόπο αποτελεσματικό τους λόγους ακυρώσεως οι οποίοι προβάλλονται κατά την εκδίκαση σχετικής προσφυγής, όπως για παράδειγμα τους ισχυρισμούς περί δυσμενούς διακρίσεως τους οποίους προέβαλαν στον πρώτο βαθμό οι AOI, SCTC και TCLT.

62 — Σημεία 141 έως 150, ιδίως σημείο 146 του υπομνήματος απαντήσεως.

63 — Σκέψη 52, τελευταία περίοδος, της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως· σχετικά με την εξέταση του ζητήματος της δυσμενούς διακρίσεως, βλ., ιδίως, σκέψεις 157 έως 159, 195 έως 197 και 218 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

64 — Αποφάσεις της 2ας Δεκεμβρίου 2009, C-89/08 P, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας κ.λπ., (Συλλογή 2009, σ. I-11245, σκέψη 53), και της 17ης Δεκεμβρίου 2009, C-197/09 RX-II, επανεξέταση, M κατά EMEA (Συλλογή 2009, σ. I-12033, σκέψη 42).

110. Εντούτοις, πρέπει να επιτευχθεί και η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ του δικαιώματος της Επιτροπής σε κατ' αντιμωλία δίκη και του δικαιώματος των οικείων επιχειρήσεων σε δίκαιη δίκη και σε αποτελεσματική ένδικη προστασία (άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων).

111. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή μπορεί, ασφαλώς, να διευκρινίσει τους λόγους στους οποίους στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφασή της στο πλαίσιο των αμυντικών ισχυρισμών τους οποίους προβάλλει κατά την ένδικη διαδικασία⁶⁵. Στην περίπτωση αυτή όμως δεν μπορεί να προβάλει εντελώς νέους λόγους. Άλλωστε, η αρχική έλλειψη αιτιολογίας δεν μπορεί να θεραπευθεί από το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος πληροφορείται τους λόγους στους οποίους στηρίζεται η απόφαση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης⁶⁶. Αυτή η απαγόρευση «μεταβολής της αιτιολογίας» ενώπιον δικαστηρίου είναι ιδιαιτέρως αυστηρή σε ποινικές ή οιοιδήποτε ποινικές διαδικασίες, όπως η διαδικασία σχετικά με τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπτύξεων⁶⁷.

112. Επομένως, και στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή δεν μπορούσε να επικαλεσθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου γεγονότα που έπρεπε να έχουν προβληθεί ήδη στο πλαίσιο της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία όμως δεν περιλαμβάνει καμία σχετική μνεία.

113. Βεβαίως, πρέπει να εξετασθεί αν η ιδιότητα της TCLT ως «κύριου πελάτη» της WWTE συνιστά στοιχείο στο οποίο η Επιτροπή όφειλε να έχει αναφερθεί με την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως.

114. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η απόφαση της Επιτροπής για την επιβολή προστίμου πρέπει να είναι επαρκώς αιτιολογημένη ως προς κάθε αποδέκτη της, ιδίως όμως όσον αφορά τους αποδέκτες στους οποίους καταλογίζεται παράβαση στο πλαίσιο της εν λόγω αποφάσεως. Ως εκ τούτου, σε σχετική απόφαση που αφορά μητρική εταιρία η οποία θεωρείται υπεύνητη για παράβαση της θυγατρικής εταιρίας της πρέπει να εκτίθενται λεπτομερώς οι λόγοι στους οποίους στηρίζεται ο καταλογισμός της παραβάσεως στη μητρική εταιρία⁶⁸.

115. Οι σχετικές απαιτήσεις στη συγκεκριμένη περίπτωση καθορίζονται λαμβάνοντας υπόψη το πνεύμα και τον σκοπό της υποχρέωσης αιτιολογήσεως κατά το άρθρο 253 ΕΚ (πλέον άρθρο 296, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ). Η αιτιολογία μιας πράξεως πρέπει, αφενός, να παρέχει τη δυνατότητα στον ενδιαφερόμενο να ενημερωθεί σχετικά με τους λόγους λήψεως του επίμαχου μέτρου προκειμένου να μπορεί να εκτιμήσει τη βασιμότητά του και, αφετέρου, να καθιστά δυνατή την άσκηση του καθήκοντος ελέγχου από το αρμόδιο δικαστήριο⁶⁹.

116. Εάν η Επιτροπή κρίνει, όπως στην προκειμένη περίπτωση, ότι μόνον ορισμένες εκ των μητρικών εταιριών των μετεχουσών σε σύμπραξη εταιριών ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον με τις θυγατρικές τους, ενώ ορισμένες άλλες δεν ευθύνονται, πρέπει να αιτιολογήσει αυτήν τη θέση στην απόφαση της περί επιβολής προστίμου. Όσον αφορά τις μητρικές εταιρίες οι οποίες καταλέγονται στους αποδέκτες αυτής της αποφάσεως περί επιβολής προστίμου, από τη σχετική αιτιολογία της εν λόγω αποφάσεως πρέπει να προκύπτει σαφώς ο λόγος για τον οποίο επιβλήθηκε πρόστιμο ειδικά σε αυτές, μολονότι δεν επιβλήθηκε αντίστοιχο πρόστιμο σε μητρικές εταιρίες άλλων εμπλεκόμενων στη

65 — Απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-9925, σκέψη 61): συναφώς και οι αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1960, 36/59 έως 38/59 και 40/59, Εταιρίες πωλήσεων του άνθρακα της Ruhr κ.λπ. κατά Ανωτάτης Αρχής (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 529), και της 30ής Μαΐου 1984, 111/83, Picciolo κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1984, σ. 2323, σκέψη 22).

66 — Αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 1981, 195/80, Michel κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1981, σ. 2861, σκέψη 22), Dansk Rørindustri (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 24, σκέψη 463) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 149).

67 — Όσον αφορά το ποινικό δίκαιο υπό στενή έννοια, βλ. την απόφαση της 29ης Ιουνίου 2010, C-550/09, E και F (Συλλογή 2010, σ. I-6213, σκέψη 59): όσον αφορά τους οιοιδήποτε ποινικούς κανόνες —εν προκειμένω τους κανόνες περί συμπτύξεων— βλ. τις αποφάσεις Dansk Rørindustri (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 24, σκέψη 463) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 149).

68 — Απόφαση Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 152).

69 — Αποφάσεις της 22ας Δεκεμβρίου 2008, C-333/07, Régie Networks (Συλλογή 2008, σ. I-10807, σκέψη 63), E και F (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 66, σκέψη 54) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 147).

σύμπραξη εταιριών. Μόνον κατ' αυτόν τον τρόπο μπορούν οι ενδιαφερόμενοι και τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης να εξετάσουν την απόφαση της Επιτροπής προκειμένου να εντοπίσουν ενδεχόμενα σφάλματα κατά την άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας, ιδίως σε σχέση με ενδεχόμενη παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως⁷⁰.

117. Ακριβώς αυτού του είδους η αιτιολογία δεν υφίστατο στην προκειμένη περίπτωση σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου —οι οποίες άλλωστε δεν έχουν αμφισβητηθεί. Στην προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή αιτιολόγησε μεν κατά τρόπο ιδιαίτερος συνοπτικό το ότι δεν έλαβε υπόψη ορισμένες επιχειρήσεις, μεταξύ άλλων και την Intabex⁷¹, αλλά δεν αιτιολόγησε επακριβώς το ότι περιέλαβε ειδικά την TCLT —αντιθέτως προς την Intabex— στους αποδέκτες της αποφάσεως επιβολής προστίμου.

118. Μόλις στην ένδικη διαδικασία η Επιτροπή ανέφερε για πρώτη φορά την πώληση στην TCLT μεγάλου μέρους του μεταποιημένου από την WWTE καπνού ως σημαντικό στοιχείο όσον αφορά στη διαπίστωση ότι η θέση της TCLT δεν μπορούσε να συγκριθεί με τη θέση της Intabex. Συναφώς, η Επιτροπή ισχυρίστηκε κατά την ένδικη διαδικασία ότι πρόκειται για γεγονός αποφασιστικής σημασίας το οποίο αποδεικνύει συγκεκριμένα ότι η επιλογή της TCLT ως αποδέκτη της προσβαλλομένης αποφάσεως ήταν σύμφωνη προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

119. Εάν όμως η ιδιότητα της TCLT ως «κύριου πελάτη» της WWTE ήταν τόσο σημαντική για την επιλογή της ως αποδέκτη της προσβαλλομένης αποφάσεως, το στοιχείο αυτό θα έπρεπε να έχει αναφερθεί στην αιτιολογία της εν λόγω αποφάσεως. Άλλωστε, μόνον κατόπιν αυτής της αιτιολογήσεως εξηγείται το ότι η προσβαλλόμενη απόφαση απευθυνόταν ειδικά στην TCLT. Λόγος ο οποίος κατά την Επιτροπή ήταν τόσο αποφασιστικής σημασίας που δεν έπρεπε να «προβληθεί συμπληρωματικώς» για πρώτη φορά στην ένδικη διαδικασία. Ο λόγος αυτός δεν μπορεί, κυρίως, να θεωρηθεί ως απλή διευκρίνιση της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθόσον, κατά τις διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου, στην εν λόγω απόφαση δεν περιλαμβανόταν κανένας (άλλος) σχετικός λόγος. Ορθώς, λοιπόν, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η επίκληση της ιδιότητας της TCLT ως «κύριου πελάτη» της WWTE για πρώτη φορά στην ένδικη διαδικασία⁷² ήταν απαράδεκτη⁷³.

120. Η Επιτροπή αντιτείνει ότι δεν όφειλε να αιτιολογήσει την επιλογή της να μην απευθύνει την προσβαλλόμενη απόφαση σε συγκεκριμένες εταιρίες —εν προκειμένω, στις Universal, Universal Leaf και Intabex⁷⁴.

121. Εντούτοις, το επιχείρημα αυτό δεν ευσταθεί. Εν προκειμένω, το ζήτημα δεν είναι αν οι Universal, Universal Leaf ή Intabex έπρεπε να είναι επίσης αποδέκτες της προσβαλλομένης αποφάσεως⁷⁵, αλλά αν η TCLT περιλήφθηκε ορθώς —ιδίως, άνευ παραβιάσεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως— στον κύκλο των αποδεκτών της εν λόγω αποφάσεως.

70 — Όσον αφορά την υποχρέωση της Επιτροπής να τηρεί την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας της κατά το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003, βλ., ανωτέρω, ιδίως σημεία 48 έως 53 των παρούσων προτάσεων.

71 — Τριακοσιοστή εβδομηκοστή έκτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως (παρατίθεται στη σκέψη 29 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

72 — Η διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου, ότι η Επιτροπή προέβαλε τους ισχυρισμούς της σχετικά με την ιδιότητα της TCLT ως «κύριου πελάτη» της WWTE για πρώτη φορά στην ένδικη διαδικασία, δεν αμφισβητήθηκε καθ' οιονδήποτε τρόπο από οποιονδήποτε διάδικο στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναίρεσεως.

73 — Σκέψη 196, πρώτη φράση, της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

74 — Συναφώς, η Επιτροπή επικαλείται τη νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου, συγκεκριμένα την απόφαση της 8ης Ιουλίου 2004, T-67/00, T-68/00, T-71/00 και T-78/00, JFE Engineering κατά Επιτροπής (Συλλογή 2004, σ. II-2501, σκέψη 414).

75 — Ήδη κατά τη διαδικασία στον πρώτο βαθμό, οι προσφεύγουσες είχαν επισημάνει ότι δεν ισχυρίστηκαν ότι η Επιτροπή παρανόμως παρέλειψε να καταλογίσει ευθύνες ή να απευθύνει την προσβαλλόμενη απόφαση στις Universal, Universal Leaf, Sepi και Intabex (σκέψη 86 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Τούτο επιβεβαίωσαν και στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναίρεσεως.

122. Περαιτέρω, η Επιτροπή διατείνεται ότι κατά τη διοικητική διαδικασία δεν συνέτρεχε λόγος να συγκρίνει με δική της πρωτοβουλία τη θέση της TCLT με τη θέση των λοιπών μητρικών εταιριών, καθόσον η TCLT επικαλέσθηκε πρώτη φορά την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως στο στάδιο της ένδικης διαδικασίας. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν οφείλει να παραθέτει στις αποφάσεις της προληπτικώς όλους τους λόγους τους οποίους θα μπορούσε να επικαλεσθεί στο μέλλον, προκειμένου να αντικρούσει αιτιάσεις κατά των πράξεών της⁷⁶.

123. Αυτό το επιχείρημα όμως δεν μπορεί να γίνει δεκτό δεδομένων των περιστάσεων της προκειμένης περιπτώσεως. Κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, η TCLT δεν ήταν δυνατό να προβλέψει ότι θα έπρεπε να αμυνθεί κατά της ενδεχομένης δυσμενούς διακρίσεως εις βάρος της σε σχέση με τις Universal, Universal Leaf ή Intabex. Συγκεκριμένα, η ανακοίνωση των αιτιάσεων απευθυνόταν και στις Universal, Universal Leaf και Intabex. Επομένως, η TCLT δεν μπορούσε να προβλέψει σε εκείνο το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας ότι εν συνέχεια οι εταιρίες αυτές δεν θα ήταν αποδέκτες της προσβαλλομένης αποφάσεως της Επιτροπής. Αντιθέτως, η Επιτροπή όφειλε να γνωρίζει, κατά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεώς της, ότι από την επιλογή μεταξύ των μητρικών εταιριών των εμπλεκόμενων στη σύμπραξη θα ανέκυπταν ζητήματα σε σχέση με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως⁷⁷.

124. Τέλος, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η εφαρμογή του τεκμηρίου-100 % θα περιοριζόταν, εάν η Αρχή ανταγωνισμού όφειλε να περιλαμβάνει στην αιτιολογία των αποφάσεων επιβολής προστίμου εκτιμήσεις επί της ίσης μεταχειρίσεως των διαφόρων μετεχόντων στη διαδικασία.

125. Ούτε το επιχείρημα αυτό είναι, εντούτοις, πειστικό. Ασφαλώς, η Επιτροπή μπορεί να στηρίζεται στο τεκμήριο-100 % κατά την επιλογή των αποδεκτών αποφάσεως επιβολής προστίμου και να αναφέρει μόνον τις προϋποθέσεις εφαρμογής αυτού του τεκμηρίου στην αιτιολογία της αποφάσεως της⁷⁸. Εάν όμως η Επιτροπή αποφασίσει αυτοβούλως, ασκώντας τη διακριτική της ευχέρεια, —όπως εν προκειμένω— να εφαρμόσει αυστηρότερα κριτήρια ως προς την ευθύνη των μητρικών εταιριών, πρέπει να προσαρμόσει την αιτιολογία της αποφάσεώς της σε αυτά τα αυστηρότερα κριτήρια. Όποιος θέτει με ίδια βούληση υψηλότερα τον πήχη οφείλει να προβλέπει ότι η υπερπήδησή του θα είναι δυσχερέστερη.

126. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, το Γενικό Δικαστήριο δεν ερμήνευσε εσφαλμένως την υποχρέωση αιτιολογήσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως εκ μέρους της Επιτροπής και δεν προσέβαλε το δικαίωμα της Επιτροπής σε κατ' αντιμωλία δίκη. Κατά συνέπεια, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P πρέπει να απορριφθεί.

4. Επί της ομοιότητας της θέσεως της TCLT με τη θέση των Intabex και Universal (τέταρτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P)

127. Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P, ο οποίος —όπως και ο προηγούμενος τρίτος λόγος αναιρέσεως— αφορά τη σκέψη 196 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο «εφάρμοσε εσφαλμένως» την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, καθόσον η TCLT ευρισκόταν σε αντικειμενικώς διαφορετική θέση από τη θέση της Intabex και της Universal.

76 — Συναφώς, η Επιτροπή επικαλείται την απόφαση ICI (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 145).

77 — Όπως προκύπτει και από την τριακοσιοστή ογδοηκοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή είχε επίγνωση αυτού του ζητήματος. Στο σημείο αυτό εξετάζει αν υφίσταται δυσμενής διάκριση εις βάρος της Dimon σε σχέση με τις μητρικές εταιρίες των λοιπών μετεχόντων στη σύμπραξη.

78 — Απόφαση Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 96).

128. Συναφώς, τίθεται κατ' ουσίαν, εκ νέου, το ζήτημα αν η συμμετοχή της TCLT στον όμιλο Standard ήταν αμιγώς οικονομικής φύσεως, ώστε η θέση της να μπορεί να συγκριθεί με τη θέση της Intabex. Η Επιτροπή υποστηρίζει, όπως και στον πρώτο βαθμό⁷⁹, ότι ο ρόλος της TCLT εντός του ομίλου Standard υπερβαίνει την αμιγώς οικονομική συμμετοχή. Προς στήριξη αυτής της εκτιμήσεως, η Επιτροπή υπογραμμίζει το προαναφερθέν γεγονός, ότι η TCLT εμφανίζεται ως κύριος αγοραστής του καπνού που μεταποιεί η θυγατρική εταιρία της, WWTE. Ως προς τούτο διαφοροποιείται η θέση της από τη θέση της Intabex.

129. Εντούτοις, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη αυτό το γεγονός —δηλαδή η παραλαβή από την TCLT μεγάλης ποσότητας καπνού μεταποιημένου από την WWTE—, καθόσον οι εν λόγω αγορές από την WWTE αποδόθηκαν στην TCLT αποκλειστικά για σκοπούς αμιγώς λογιστικής και φορολογικής φύσεως και δεν πραγματοποιήθηκε ουσιαστικά ουδεμία παράδοση μεταποιημένου καπνού από την WWTE στην TCLT⁸⁰.

130. Η Επιτροπή αντιτείνει με το δικόγραφο της αιτήσεώς της αναιρέσεως ότι δεν έχουν σημασία οι λόγοι για τους οποίους η TCLT εμφανίζεται ως αγοραστής του μεταποιημένου από την WWTE καπνού. Σε κάθε περίπτωση, από τις αγορές αυτές συνάγεται το συμπέρασμα ότι η TCLT δεν ήταν απλώς μια ενδιαμέσχη χρηματοοικονομική εταιρία συμμετοχών.

131. Αυτό το επιχείρημα της Επιτροπής είναι απαράδεκτο. Η κρίση σχετικά με την αποδεικτική ισχύ των αγορών της TCLT από την WWTE συνιστά ζήτημα το οποίο εμπίπτει στην ελεύθερη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών από το Γενικό Δικαστήριο. Με την επιφύλαξη ενδεχομένης παραμορφώσεως, η οποία όμως δεν προβλήθηκε από την Επιτροπή, το ζήτημα αυτό δεν μπορεί να εξετασθεί από το Δικαστήριο κατ' αναίρεση⁸¹.

132. Εν προκειμένω, δεν τίθεται το νομικό ζήτημα αν το Γενικό Δικαστήριο αξιολόγησε δεόντως τα γεγονότα και εφάρμοσε τα ορθά νομικά κριτήρια κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών. Η Επιτροπή θεωρεί απλώς ότι η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου δεν είναι πειστική. Εντούτοις, η επανεξέταση και αντικατάσταση αυτής της εκτιμήσεως δεν συνάδει με το πνεύμα και τον σκοπό της αναιρετικής διαδικασίας⁸².

133. Τέλος, η Επιτροπή προβάλλει, ως εκ του περισσού, και την αιτίαση ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή του. Υποστηρίζει, δηλαδή, ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν παρέθεσε τους λόγους για τους οποίους, κατά την κρίση του, η θέση της TCLT είναι παρόμοια με τη θέση της Universal και δεν έλαβε υπόψη τα σχετικά επιχειρήματα της Επιτροπής.

134. Ωστόσο, το επιχείρημα αυτό δεν εξυπηρετεί επίσης κανέναν σκοπό. Είναι αλυσιτελές (στη γαλλική γλώσσα: «inopérant») και ως τούτου, αβάσιμο⁸³. Συγκεκριμένα, εφόσον —όπως εν προκειμένω— το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη εκτιμήσεως, ότι η TCLT βρίσκεται σε παρόμοια θέση με την Intabex, δεν είχε πλέον σημασία αν η θέση της TCLT ήταν παρόμοια και με εκείνη των Universal και Universal Leaf. Το Γενικό Δικαστήριο μπορούσε να στηρίξει την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως και μόνο στην εκ μέρους του αναγνώριση της δυσμενούς διακρίσεως εις βάρος της TCLT σε σχέση με την Intabex.

79 — Σκέψεις 120 και 121 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

80 — Σκέψη 196 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

81 — Αποφάσεις Επιτροπή κατά Cwilk (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 27), British Aggregates κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 96), ThyssenKrupp Nirosta (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψεις 179 και 180) και την 27ης Οκτωβρίου 2011, C-47/10 P, Αυστρία κατά Scheucher-Fleisch κ.λπ. (Συλλογή 2011, σ. I-10707, σκέψεις 57, 58 και 99).

82 — Βλ., σχετικά, την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 54 νομολογία.

83 — Αποφάσεις της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, C-76/01 P, Eurocoton κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2003, σ. I-10091, σκέψη 52), της 6ης Νοεμβρίου 2008, C-203/07 P, Ελλάδα κατά Επιτροπής (Συλλογή 2008, σ. I-8161, σκέψεις 42 και 43), και Arkema (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 31).

135. Επομένως, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

5. Ενδιάμεσο συμπέρασμα

136. Κατά συνέπεια, οι αιτιάσεις των αναιρεσειουσών σε σχέση με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως τόσο στην υπόθεση C-628/10 P όσο και στην υπόθεση C-14/11 P πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

B — Επί ορισμένων επιπλέον αιτιάσεων των ΑΟΙ και SCTC (πρώτος και δεύτερος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)

137. Τέλος, θα εξετάσω ορισμένες επιπλέον αιτιάσεις τις οποίες προβάλλουν οι ΑΟΙ και SCTC κατά της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως με τον πρώτο και δεύτερο λόγο αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P.

1. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P

138. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P, οι αναιρεσείουσες ισχυρίζονται ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003 και το άρθρο 253 ΕΚ⁸⁴. Υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως έκρινε τις ΑΟΙ (πρώην SCC) και SCTC υπεύθυνες για την παράβαση των κανόνων περί συμπράξεων την οποία διέπραξε η WWTE, και μάλιστα για τη χρονική περίοδο τόσο πριν όσο και μετά τις 5 Μαΐου 1998.

139. Τις αιτιάσεις αυτές θα εξετάσω ακολούθως υπό α' και β'. Συναφώς, δεν θα αναλύσω ειδικότερα το άρθρο 253 ΕΚ, διότι οι αναιρεσείουσες ουδόλως διευκρινίζουν τον τρόπο με τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένως την υποχρέωση αιτιολογήσεως των πράξεων της Ένωσης. Για τον λόγο αυτόν ο ισχυρισμός περί παραβάσεως της εν λόγω διατάξεως πρέπει να θεωρηθεί απαράδεκτος.

α) Επί της προβαλλομένης αδυναμίας ασκήσεως καθοριστικής επιρροής από τις SCC και SCTC στη WWTE πριν από τις 5 Μαΐου 1998 (πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)

140. Το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P αφορά αποκλειστικώς τη χρονική περίοδο πριν από τις 5 Μαΐου 1998. Οι ΑΟΙ (πρώην SCC) και SCTC ισχυρίζονται ότι την επίμαχη χρονική περίοδο δεν ήταν σε θέση να ασκήσουν καθοριστική επιρροή στη WWTE. Σε κάθε περίπτωση δε, θα έπρεπε να ευθύνονται τουλάχιστον από κοινού με τις λοιπές εταιρίες οι οποίες έχουν συμμετοχή στο κεφάλαιο της WWTE.

141. Εκ πρώτης όψεως, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι οι ΑΟΙ και SCTC επιδιώκουν με τον ισχυρισμό αυτόν να αμφισβητήσουν την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου και ζητούν από το Δικαστήριο να αντικαταστήσει την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου με τη δική του. Ένα τέτοιο αίτημα θα ήταν απαράδεκτο στο στάδιο της αναιρέσεως⁸⁵.

⁸⁴ — Οι αναιρεσείουσες αναφέρονται στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ και 296 ΣΛΕΕ.

⁸⁵ — Βλ., σχετικά, την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 54 νομολογία.

142. Ωστόσο, εν προκειμένω, τίθεται ουσιαστικά το ζήτημα αν το Γενικό Δικαστήριο, κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων, στηρίχθηκε στα ορθά κριτήρια. Πρόκειται δηλαδή για νομικό ζήτημα, το οποίο μπορεί να εξετασθεί από το Δικαστήριο ως αναιρετικό δικαστήριο⁸⁶. Συναφώς, από τους ισχυρισμούς των ΑΟΙ και SCTC —οι οποίοι δεν προβάλλονται με ιδιαίτερη σαφήνεια— προκύπτουν κατ' ουσία δύο νομικές αιτιάσεις κατά της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Αυτές οι αιτιάσεις παρέχουν στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να αποσαφηνίσει το νομικό καθεστώς όσον αφορά ορισμένα ζητήματα τα οποία ενδέχεται να είναι σημαντικά και για μελλοντικές περιπτώσεις.

ι) Κριτήριο καταλογισμού: άσκηση καθοριστικής επιρροής

143. Πρώτον, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς δεν έλαβε υπόψη ότι, σύμφωνα με την απόφαση AEG, ο καταλογισμός ευθύνης στις θυγατρικές και μητρικές εταιρίες για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων επιτρέπεται μόνον υπό δύο σωρευτικές προϋποθέσεις: η μητρική εταιρία πρέπει να είναι σε θέση να ασκήσει καθοριστική επιρροή στη θυγατρική εταιρία της και να έχει χρησιμοποιήσει πράγματι αυτήν τη δυνατότητα⁸⁷.

144. Η αιτίαση αυτή είναι αβάσιμη. Κατά πάγια νομολογία, η ευθύνη της μητρικής εταιρίας για τις διαπραχθείσες από τη θυγατρική εταιρία της παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων εξαρτάται ουσιαστικά μόνον από μία προϋπόθεση: η μητρική εταιρία πρέπει να ασκούσε καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής εταιρίας, ώστε η τελευταία να μην είχε τη δυνατότητα να ορίσει κατά τρόπο αυτόνομο τη συμπεριφορά της στην αγορά⁸⁸.

145. Υπό κανονικές συνθήκες, δεν απαιτείται συναφώς να εξετασθεί χωριστά αν η κάθε μητρική εταιρία ήταν εν γένει σε θέση να ασκήσει καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής εταιρίας της. Για τον καταλογισμό ευθύνης όσον αφορά τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεως αρκεί να αποδεικνύεται ότι ασκήθηκε στην πράξη επιρροή αυτού του είδους. Άλλωστε, όπως ορθώς επισημαίνει το Γενικό Δικαστήριο, η διαπίστωση ότι μητρική εταιρία ασκούσε στην πράξη καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής εταιρίας της σημαίνει κατ' ανάγκη ότι ήταν και σε θέση να ενεργήσει τοιούτοτρόπως⁸⁹.

146. Αυτό δεν ισχύει όμως, κατ' εξαίρεση, όταν η άσκηση καθοριστικής επιρροής δεν αποδεικνύεται θετικώς, αλλά απλώς τεκμαίρεται κατά τρόπο μαχητό. Το εν λόγω μαχητό τεκμήριο, μάλιστα, μπορεί να εφαρμοσθεί μόνον όταν διαπιστώνεται ότι η μητρική εταιρία ήταν εν γένει σε θέση να ασκήσει καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής εταιρίας της και εφόσον θεωρείται πιθανό ότι ασκούσε στην πράξη τέτοια επιρροή δεδομένων των οικονομικών, οργανωτικών και νομικών σχέσεων μεταξύ των δύο εταιριών. Κατά τη νομολογία, τούτο ισχύει, ιδίως, όταν αποδεικνύεται ότι η μητρική εταιρία κατείχε όλες ή σχεδόν όλες τις μετοχές της θυγατρικής εταιρίας της (τεκμήριο-100 %) κατά τον χρόνο γενέσεως της παραβάσεως⁹⁰.

86 — Αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2011, C-109/10 P, Solvay κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. I-10329, σκέψη 51), και C-110/10 P, Solvay κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. I-10439, σκέψη 46)· συναφώς, και οι αποφάσεις της 25ης Ιανουαρίου 2007, C-403/04 P και C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά Επιτροπής («Sumitomo», Συλλογή 2007, σ. I-729, σκέψη 40), Impala (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 54, σκέψη 117) και της 16ης Δεκεμβρίου 2008, C-47/07 P, Masdar (UK) κατά Επιτροπής (Συλλογή 2008, σ. I-9761, σκέψη 77).

87 — Συναφώς, οι αναιρεσείουσες επικαλούνται την απόφαση AEG (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, ιδίως σκέψη 50).

88 — Συναφώς, οι αποφάσεις ICI (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 133), Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψη 58), General Química (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψη 37), Arkema (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 38) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 54).

89 — Σκέψη 166 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

90 — Αποφάσεις Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψη 60, αφορά συμμετοχή σε θυγατρική εταιρία σε ποσοστό 100 %), General Química (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψη 39, αφορά συμμετοχή σε θυγατρική εταιρία σε ποσοστό 100 %), Arkema (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψεις 40 και 42, αφορά συμμετοχή σε θυγατρική εταιρία σε ποσοστό 98 %) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψεις 56, 63 και 95, αφορά επίσης συμμετοχή σε θυγατρική εταιρία σε ποσοστό 98 %).

147. Εφόσον όμως κατά την επίμαχη εν προκειμένω χρονική περίοδο (πριν από τις 5 Μαΐου 1998) δεν υφίστατο ζήτημα εφαρμογής σχετικού τεκμηρίου, το Γενικό Δικαστήριο δεν απαιτείται να εξετάσει ειδικότερα εάν οι μητρικές εταιρίες της WWTE ήταν σε θέση να ασκήσουν καθοριστική επιρροή στην εμπορική συμπεριφορά της εν λόγω θυγατρικής εταιρίας τους.

ii) Από κοινού έλεγχος: δεν αποκλείεται κατ' ανάγκη ο καταλογισμός ευθύνης μόνο σε μία εκ των μητρικών εταιριών για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων

148. Δεύτερον, οι αναιρεσείουσες ισχυρίζονται ότι, σε περίπτωση που τον έλεγχο θυγατρικής εταιρίας ασκούν από κοινού⁹¹ περισσότερα πρόσωπα ή περισσότερες εταιρίες, η ευθύνη για τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων από την εν λόγω θυγατρική εταιρία δεν μπορεί να καταλογισθεί μόνο σε ένα εξ αυτών των προσώπων ή σε μία εξ αυτών των εταιριών.

149. Το εν λόγω επιχείρημα στηρίζεται στο γεγονός ότι η WWTE η οποία συμμετείχε στην ισπανική σύμπραξη των επιχειρήσεων μεταποίησης κατά την επίμαχη εν προκειμένω χρονική περίοδο (δηλαδή πριν από τις 5 Μαΐου 1998) δεν είχε τεθεί ακόμη, από νομικής απόψεως, υπό τον αποκλειστικό έλεγχο του ομίλου Standard, του οποίου ηγείτο τότε η SCC (πλέον ΑΟΙ)⁹². Για τον λόγο αυτόν, οι ΑΟΙ και SCTC υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν έπρεπε να καταλογίσει ευθύνες αποκλειστικά σε αυτές όσον αφορά τις παραβάσεις της WWTE, αλλά και στους λοιπούς μετόχους με τους οποίους ασκούσαν από κοινού τον έλεγχο της WWTE.

150. Αντιθέτως προς τα όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, το επιχείρημα αυτό δεν συνιστά απαράδεκτη διεύρυνση του αντικειμένου της διαφοράς σε σχέση με την πρωτοβάθμια διαδικασία. Τουναντίον, ενισχύει τα επιχειρήματα τα οποία προέβαλαν οι αναιρεσείουσες στον πρώτο βαθμό⁹³, όπως μπορεί να γίνει παραδεκτώς στο στάδιο της αναιρετικής διαδικασίας⁹⁴.

151. Επί της ουσίας, ωστόσο, δεν με πείθει η επιχειρηματολογία των ΑΟΙ και SCTC.

152. Ασφαλώς, είναι ορθό ότι, σε περίπτωση ασκήσεως από κοινού ελέγχου σε θυγατρική εταιρία, κανένας εκ των μετόχων δεν είναι συνήθως σε θέση να επηρεάσει μόνος του κατά τρόπο καθοριστικό τη συμπεριφορά της εν λόγω εταιρίας. Το Γενικό Δικαστήριο υιοθέτησε, επίσης, αυτήν την άποψη ως σημείο αναφοράς της εκτιμήσεώς του στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση⁹⁵.

153. Εν τέλει, όμως, δεν είναι κρίσιμες μόνον οι νομικές, αλλά και οι πραγματικές σχέσεις εξαρτήσεως μεταξύ των εταιριών ενός ομίλου επιχειρήσεων. Άλλωστε, όπως έχει διαπιστώσει το Γενικό Δικαστήριο, η συγκεκριμένη νομική διάρθρωση ομίλου εταιριών που χαρακτηρίζεται από την απουσία ενός και μόνου προσώπου επικεφαλής του ομίλου δεν είναι καθοριστική, εφόσον η διάρθρωση αυτή δεν αντικατοπτρίζει την πραγματική λειτουργία και την αληθή οργάνωση του εν λόγω ομίλου⁹⁶.

91 — Προς διευκρίνιση της έννοιας του από κοινού ελέγχου, οι ΑΟΙ και SCTC παραπέμπουν στον κανονισμό (ΕΚ) 139/2004 του Συμβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (ΕΕ L 24, σ. 1).

92 — Βλ., σχετικά, ιδίως τη σκέψη 163 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και συμπληρωματικώς το σημείο 12 των παρουσών προτάσεων.

93 — Ήδη στον πρώτο βαθμό οι προσφεύγουσες είχαν ισχυριστεί ότι δεν μπορούσαν να ασκήσουν καθοριστική επιρροή στη WWTE κατά την περίοδο πριν από τον Μάιο του 1998 (σκέψη 55 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Είχαν επικαλεσθεί, ιδίως, το γεγονός ότι η WWTE «ελεγχόταν από κοινού από την TCLT, αφενός, και από τον πρόεδρο της WWTE και την οικογένειά του, αφετέρου [...]» (σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) και είχαν υπογραμμίσει ότι «ο από κοινού έλεγχος δεν ισοδυναμεί με εξουσία ασκήσεως καθοριστικής επιρροής» (σκέψη 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

94 — Συναφώς, αποφάσεις PKK και KNK κατά Συμβουλίου (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 43, σκέψεις 64 και 66), της 11ης Δεκεμβρίου 2008, C-295/07 P, Επιτροπή κατά Département du Loiret (Συλλογή 2008, σ. I-9363, σκέψη 99), Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψεις 38 και 39) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 36).

95 — Σκέψη 165, πρώτη και δεύτερη φράση, της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

96 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 1ης Ιουλίου 2010, C-407/08 P, Knauf Gips κατά Επιτροπής (Συλλογή 2010, σ. I-6375, σκέψη 108).

154. Κατά συνέπεια, θυγατρική εταιρία η οποία τελεί υπό τον *de iure* έλεγχο περισσότερων εκ των μετόχων της ενδέχεται να υπόκειται *de facto* στην καθοριστική επιρροή μόνο μίας μητρικής εταιρίας όσον αφορά την εμπορική της πολιτική και τη συμπεριφορά της στην αγορά. Στην περίπτωση αυτή, (μόνο) μεταξύ της εν λόγω μητρικής εταιρίας και της θυγατρικής εταιρίας υφίσταται οικονομική ενότητα βάσει της οποίας αμφότερες οι εταιρίες συνιστούν μία επιχείρηση κατά την έννοια του δικαίου ανταγωνισμού και καθίστανται υπεύθυνες από κοινού για ενδεχόμενες παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων.

155. Στο μέτρο, λοιπόν, που η Επιτροπή αποδεικνύει ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση μόνον ένας εκ των περισσότερων μετόχων ασκούσε *de facto* καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής εταιρίας στην αγορά, μπορεί να καταλογίσει εις ολόκληρον ευθύνη στον εν λόγω μέτοχο για τις ενδεχόμενες παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων εκ μέρους της θυγατρικής εταιρίας.

156. Ακριβώς αυτήν την προσέγγιση υιοθέτησε το Γενικό Δικαστήριο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Κατ' αρχάς, αναγνώρισε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, μολονότι ασκείται από κοινού έλεγχος εκ μέρους «περισσότερων επιχειρήσεων ή προσώπων», είναι δυνατόν μόνο μία εξ αυτών των επιχειρήσεων ή μόνον ένα εξ αυτών των προσώπων να «ασκεί εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής εταιρίας»⁹⁷. Κατόπιν τούτου, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τα στοιχεία τα οποία προσκόμισε η Επιτροπή όσον αφορά την καθοριστική επιρροή των SCC και SCTC στην WWTE και έκρινε ότι είναι πειστικά⁹⁸. Μεταξύ των στοιχείων που εξετάστηκαν περιλαμβάνονται οδηγίες προς την WWTE, υποχρεώσεις διαβουλεύσεως της WWTE με την SCTC, καθώς και η ροή πληροφορήσεως μεταξύ της WWTE και της SCTC όσον αφορά τις δραστηριότητες της συμπράξεως των επιχειρήσεων μεταποιησέως.

157. Αυτή η προσέγγιση του Γενικού Δικαστηρίου είναι νομικώς άψογη.

158. Αντιθέτως προς την άποψη την οποία προφανώς υποστηρίζουν οι αναιρεσεύουσες, δεν απαιτείται ειδικότερα οι μητρικές εταιρίες SCC και SCTC να παρείχαν συγκεκριμένες οδηγίες στη WWTE σε σχέση με τη συμμετοχή της στην ισπανική σύμπραξη των επιχειρήσεων μεταποιησέως. Όσον αφορά τον καταλογισμό ευθύνης για τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων δεν είναι κρίσιμη η εκ μέρους της μητρικής εταιρίας (ή των μητρικών εταιριών) παρακίνηση της θυγατρικής (ή των θυγατρικών) να διαπράξει (ή να διαπράξουν) παράβαση ούτε και η συμμετοχή της μητρικής (ή των μητρικών) στην παράβαση αυτή. Αρκεί να αποδειχθεί ότι η θυγατρική εταιρία δεν καθορίζει κατά τρόπο αυτόνομο τη συμπεριφορά της στην αγορά, αλλά εφαρμόζει, κυρίως, τις οδηγίες της μητρικής εταιρίας ενόψει, ιδίως, των υφισταμένων μεταξύ των δύο αυτών νομικών οντοτήτων οικονομικών, οργανωτικών και νομικών σχέσεων⁹⁹.

159. Συνολικώς, λοιπόν, το Γενικό Δικαστήριο εξετάζοντας τα ανωτέρω στοιχεία μπορούσε, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη εκτιμήσεως, να συναγάγει το συμπέρασμα ότι, από τις 13 Μαρτίου 1996 έως και τις 4 Μαΐου 1998, οι SCC και SCTC ασκούσαν «εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE»¹⁰⁰, μολονότι κατά την περίοδο αυτή δεν είχαν τον αποκλειστικό έλεγχο της WWTE από αμιγώς νομικής απόψεως.

160. Επομένως, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P είναι αβάσιμο.

97 — Σκέψεις 164 και 165, τελευταία φράση, της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

98 — Σκέψεις 167 έως 193 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

99 — Αποφάσεις Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψη 58), General Química (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψεις 37 και 38) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψεις 54 και 55).

100 — Σκέψη 194 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

β) Επί της προβαλλομένης προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ΑΟΙ και SCTC (δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)

161. Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P, οι ΑΟΙ και SCTC υποστηρίζουν ότι προσβλήθηκαν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους κατά τα άρθρα 48 και 49 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Θεωρούν ότι το Γενικό Δικαστήριο παραβίασε το τεκμήριο της αθωότητας και την αρχή της νομιμότητας των ποινών, καθόσον δέχτηκε ότι, για τον καταλογισμό της ευθύνης, η έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής εκ μέρους μητρικής εταιρίας τεκμαίρεται ως προς θυγατρική της κατά 100 % (τεκμήριο-100 %). Δεδομένων των συνολικών περιστάσεων συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο εν λόγω ισχυρισμός αφορά μόνον την περίοδο μετά τις 5 Μαΐου 1998, όταν οι εταιρίες του ομίλου Standard ανέλαβαν κατά τρόπο άμεσο ή έμμεσο τον αποκλειστικό έλεγχο της WWTΕ.

ι) Επί του παραδεκτού

162. Όπως ορθώς ισχυρίζεται η Επιτροπή, εγείρονται σοβαρές αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό αυτής της αιτιάσεως.

163. Από αυτήν προκύπτει, ασφαλώς, με επαρκή ακρίβεια το σφάλμα που προσάπτουν οι αναιρεσείουσες στο Γενικό Δικαστήριο και η πτυχή της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά της οποίας βάλλουν: η αιτίαση αφορά την προσβολή αμφότερον των προαναφερθέντων θεμελιωδών δικαιωμάτων και η προσβολή αυτή συνίσταται στην εφαρμογή του τεκμηρίου-100 % ως προς τις ΑΟΙ (πρώην SCC) και SCTC για τον χρόνο μετά τις 5 Μαΐου 1998.

164. Εντούτοις, με την ανωτέρω αιτίαση οι ΑΟΙ και SCTC επεκτείνουν την επιχειρηματολογία την οποία είχαν αναπτύξει πρωτοδίκως όσον αφορά τους λόγους ακυρώσεως. Πράγματι, στο δικόγραφο της προσφυγής τους στον πρώτο βαθμό δεν υφίσταται καμία αναφορά σε προσβολή θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αν γινόταν δεκτή αυτή η αιτίαση στο παρόν στάδιο, θα είχε ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση του αντικειμένου της διαφοράς, η οποία όμως δεν επιτρέπεται στην αναιρετική διαδικασία¹⁰¹.

165. Η προσβολή, εκ μέρους των ΑΟΙ και SCTC, για πρώτη φορά σε αυτό το στάδιο της αιτιάσεως τους περί προσβολής θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν συνιστά παραδεκτή ενίσχυση της επιχειρηματολογίας την οποία ανέπτυξαν πρωτοδίκως, αλλά εισάγει ένα εντελώς νέο στοιχείο το οποίο δεν αποτελούσε μέχρι τούδε αντικείμενο της δίκης και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να εξετασθεί από το Δικαστήριο κατ' αναίρεση¹⁰².

166. Την εξέταση της αιτιάσεως περί προσβολής θεμελιωδών δικαιωμάτων στο στάδιο της αναιρετικής διαδικασίας δεν μπορεί να δικαιολογήσει ούτε η επίκληση της Συνθήκης της Λισσαβώνας, η οποία τέθηκε εν τω μεταξύ σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009. Έκτοτε, ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων συνιστά πρωτογενές δίκαιο δεσμευτικής ισχύος και έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες (άρθρο 6, παράγραφος 1, εδάφιο 1, ΣΕΕ). Ωστόσο, τα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία προβάλλουν οι ΑΟΙ και SCTC αναγνωρίζονταν ήδη ως γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης¹⁰³, ενώ

101 — Αποφάσεις της 1ης Ιουνίου 1994, C-136/92 P, Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-1981, σκέψη 59), AceaElectrabel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 40, σκέψη 113) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 35).

102 — Αποφάσεις Dansk Rørindustri (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 24, σκέψη 165), PKK και KNK κατά Συμβουλίου (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 43, σκέψη 61) και Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψη 38).

103 — Κατά πάγια νομολογία, η αρχή της νομιμότητας σε σχέση με τα αδικήματα και τις ποινές (nullum crimen, nulla poena sine lege) ισχύει στο δίκαιο της Ένωσης (αποφάσεις της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-60/02, X (Συλλογή 2004, σ. I-651, σκέψη 63), της 3ης Μαΐου 2007, C-303/05, *Advocaten voor de Wereld* (Συλλογή 2007, σ. I-3633, σκέψη 49), και ThyssenKrupp Nirosta (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 80). Ομοίως, αναγνωρίζεται ήδη επί μακρόν και το τεκμήριο της αθωότητας [αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 1999, C-199/92 P, *Hüls* κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. I-4287, σκέψεις 149 και 150), της 16ης Ιουλίου 2009, C-344/08, *Rubach* (Συλλογή 2009, σ. I-7033, σκέψη 30), και της 23ης Δεκεμβρίου 2009, C-45/08, *Spector Photo Group* και *Van Raemdonck* (Συλλογή 2009, σ. I-12073, σκέψη 39)], μολονότι το Δικαστήριο είχε αφήσει, αρχικώς, ανοιχτό το ζήτημα της εφαρμογής του [απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 1989, 97/87 έως 99/87, *Dow Chemical Ibérica* κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 3165, σκέψη 56)].

το αργότερο από 1ης Μαΐου 2004 έπρεπε να τηρούνται ως είχαν στον Χάρτη στο πλαίσιο των διαδικασιών περί συμπράξεων τις οποίες κινεί η Επιτροπή¹⁰⁴. Συνεπώς, ενδεχόμενη προσβολή αυτών των θεμελιωδών δικαιωμάτων θα μπορούσε να έχει προβληθεί ήδη πρωτοδίκως από τις ΑΟΙ και SCTC.

167. Επομένως, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P είναι απαράδεκτο. Μόνο για λόγους πληρότητας θα εξετάσω, ακολούθως, εν συντομία και το βάσιμο του εν λόγω ισχυρισμού.

ii) Επί του βασίμου

168. Οι ΑΟΙ και SCTC στηρίζουν επί της ουσίας την αιτίασή τους περί προσβολής θεμελιωδών δικαιωμάτων τους σε δύο επιχειρήματα. Αφενός, ισχυρίζονται ότι το τεκμήριο-100 % λειτούργησε ως «τεκμήριο ενοχής»¹⁰⁵, κατ' αντίθεση προς την αρχή του ποινικού δικαίου περί τεκμηρίου αθωότητας, η οποία αναγνωρίζεται και στο πλαίσιο της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων (άρθρο 48, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων): αφετέρου, υποστηρίζουν ότι το τεκμήριο-100 % αντιβαίνει στην αρχή της προσωπικής ευθύνης με αποτέλεσμα την επιβολή ποινής στις μητρικές εταιρίες κατά τρόπο αντίθετο προς την αρχή της αναλογικότητας και, ως εκ τούτου, θίγει την αρχή της νομιμότητας των ποινών (άρθρο 49 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων).

169. Δεν θεωρώ πειστικό κανένα από τα επιχειρήματα αυτά.

170. Κατ' αρχάς, όσον αφορά το τεκμήριο της αθωότητας, η εφαρμογή ενός τεκμηρίου όπως το εξεταζόμενο εν προκειμένω τεκμήριο-100 % δεν έχει ως αποτέλεσμα την αντιστροφή του βάρους αποδείξεως. Πρόκειται απλώς για ρύθμιση η οποία αφορά την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων σε σχέση με τον καταλογισμό ευθύνης στη μητρική και τη θυγατρική εταιρία για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων. Δεδομένου ότι η κατοχή του 100 % (ή σχεδόν του 100 %) του κεφαλαίου της θυγατρικής εταιρίας από τη μητρική της δικαιολογεί εκ πρώτης όψεως το συμπέρασμα ότι ασκείται στην πράξη καθοριστική επιρροή, η μητρική εταιρία φέρει το βάρος να ανατρέψει το συμπέρασμα αυτό, προσκομίζοντας ανταποδεικτικώς βάσιμα στοιχεία· ειδάλλως, το συμπέρασμα αυτό πληροί τις απαιτήσεις που διέπουν το βάρος αποδείξεως. Με άλλα λόγια, πριν καν τεθεί το ζήτημα της κατανομής του βάρους αποδείξεως, οι διάδικοι καλούνται εκ περιτροπής να εκπληρώσουν την υποχρέωσή τους να στηρίξουν με αποδεικτικά στοιχεία τις θέσεις τους¹⁰⁶.

171. Τα συμφέροντα της μητρικής εταιρίας δεν θίγονται από την εφαρμογή ενός τεκμηρίου όπως το εξεταζόμενο εν προκειμένω. Η μητρική εταιρία έχει τη δυνατότητα να ανατρέψει το στηριζόμενο στα διδάγματα της κοινής πείρας τεκμήριο της καθοριστικής επιρροής σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, αποδεικνύοντας ότι επέδειξε αυτοσυγκράτηση και ότι δεν επηρέασε τη συμπεριφορά των θυγατρικών εταιριών της στην αγορά. Τα πραγματικά περιστατικά και τα στοιχεία τα οποία απαιτούνται προς τούτο προέρχονται σε κάθε περίπτωση από τη σφαίρα των εσωτερικών επιχειρηματικών σχέσεων μεταξύ μητρικής και θυγατρικής εταιρίας. Ως εκ τούτου, είναι απολύτως δικαιολογημένο να απαιτείται από αυτές να προσκομίσουν τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία¹⁰⁷.

104 — Τριακοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1/2003.

105 — Στη γλώσσα της διαδικασίας: «presumption of guilt».

106 — Βλ., σχετικά, τις προτάσεις μου στην απόφαση Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σημείο 74 με περαιτέρω παραπομπές) καθώς και την απόφαση Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 65), και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Mengozzi της 17ης Φεβρουαρίου 2011 στην τελευταία απόφαση (σημεία 58 έως 64)· ομοίως και η απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψη 132).

107 — Βλ., σχετικά, τις προτάσεις μου στην απόφαση Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σημείο 75): η απόφαση Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψεις 60, in fine, και 70, in fine) τονίζει επίσης ότι τα γεγονότα και οι πληροφορίες που μπορούν να ανατρέψουν το τεκμήριο προέρχονται από τη σφαίρα των οικείων εταιριών.

172. Ούτε οι αρχές της προσωπικής ευθύνης και της νομιμότητας των ποινών θίγονται από το τεκμήριο-100 %.

173. Το γεγονός ότι η μητρική εταιρία ενός ομίλου, η οποία ασκεί καθοριστική επιρροή επί των θυγατρικών εταιριών της, ενδέχεται να ευθύνεται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον για τις παραβάσεις της νομοθεσίας περί συμπράξεων που αυτές διαπράττουν ουδόλως αποτελεί εξαίρεση από την αρχή της προσωπικής ευθύνης, αλλά αντιθέτως αποτελεί έκφραση της αρχής αυτής. Πράγματι, η μητρική εταιρία και οι θυγατρικές εταιρίες, οι οποίες υφίστανται την καθοριστική επιρροή της, αποτελούν από κοινού φορείς μίας ενιαίας επιχειρήσεως κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού και φέρουν την ευθύνη για την επιχείρηση αυτή. Στην περίπτωση που η επιχείρηση αυτή παραβαίνει εκ προθέσεως ή εξ αμελείας τους κανόνες του ανταγωνισμού, ήτοι το άρθρο 81 ΕΚ (πλέον άρθρο 101 ΣΛΕΕ) και το άρθρο 53 της συμφωνίας για τον ΕΟΧ, τότε στοιχειοθετείται κοινή προσωπική ευθύνη όλων των φορέων της στο πλαίσιο της δομής του ομίλου, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για τη μητρική ή κάποια θυγατρική εταιρία¹⁰⁸.

174. Αυτή η μορφή ευθύνης της μητρικής εταιρίας στο πλαίσιο της νομοθεσίας περί συμπράξεων δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση κάποιου είδους αντικειμενική ευθύνη («strict liability»). Αντιθέτως, η μητρική εταιρία είναι, όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, ένας από τους φορείς δικαιωμάτων της επιχειρήσεως η οποία παρέβη υπαίτιως τους κανόνες του ανταγωνισμού. Θα μπορούσε απλά να λεχθεί ότι είναι (από κοινού με όλες τις θυγατρικές εταιρίες που βρίσκονται υπό την καθοριστική επιρροή της) η νομική ενσάρκωση της επιχειρήσεως η οποία παρέβη υπαίτιως τους κανόνες του ανταγωνισμού¹⁰⁹.

175. Τέλος, όσον αφορά την *αναλογικότητα της αυστηρότητας της ποινής* (άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων), το ύψος του επιβληθέντος προστίμου για παράβαση των κανόνων περί συμπράξεων πρέπει, αναμφιβόλως, να είναι ανάλογο προς το είδος, τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως. Ωστόσο, η αρχή της αναλογικότητας της ποινής δεν επηρεάζει το αν για την καταβολή του προστίμου ευθύνεται μόνον η εταιρία η οποία διέπραξε άμεσα την παράβαση των κανόνων περί συμπράξεων ή αλληλεγγύως και εις ολόκληρον και η μητρική της εταιρία. Ειδικά στην προκειμένη περίπτωση δεν υπάρχουν στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η εις ολόκληρον ευθύνη των ΑΟΙ και SCTC για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων εκ μέρους της WWTE θα ήταν δυσανάλογη· οι ΑΟΙ και SCTC μάλιστα δεν προέβαλαν κανέναν σχετικό ισχυρισμό.

176. Επομένως, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P δεν είναι μόνον απαράδεκτο, αλλά και αβάσιμο.

γ) Ενδιάμεσο συμπέρασμα

177. Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

108 — Βλ., σχετικά, τις προτάσεις μου στην απόφαση Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σημείο 97)· συναφώς, αποφάσεις ICI (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψεις 132 έως 141), Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψη 77), General Química (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψεις 34 έως 38), Arkema (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψεις 37 έως 39) και Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψεις 53 έως 55 και 88).

109 — Απόφαση Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψη 77) καθώς και τις προτάσεις μου στην τελευταία απόφαση (σημείο 98)· βλ., επίσης, την απόφαση General Química (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψη 38).

2. Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P

178. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P, οι ΑΟΙ και SCTC ισχυρίζονται ότι το Γενικό Δικαστήριο επέτρεψε παρανόμως στην Επιτροπή, αφενός, να προσαρμόσει την επιχειρηματολογία της κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας και, αφετέρου, να μεταβάλει εκ των υστέρων την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ως εκ τούτου, κατά τις αναιρεσεύουσες, το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας και το άρθρο 296 ΣΛΕΕ, ενώ προσέβαλε και τα δικαιώματα άμυνας των αναιρεσειουσών.

179. Στο πλαίσιο αυτού του δεύτερου λόγου αναιρέσεως αμφισβητείται κατ' ουσίαν το στάδιο της διαδικασίας κατά το οποίο εφαρμόστηκε, στην προκειμένη περίπτωση, για πρώτη φορά το κριτήριο της διπλής βάσης όσον αφορά τον καταλογισμό ευθύνης στις μητρικές εταιρίες για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων εκ μέρους των κατά 100 % θυγατρικών τους εταιριών. Το Γενικό Δικαστήριο δέχτηκε ότι η Επιτροπή στηρίχτηκε σε αυτήν τη διπλή βάση ήδη κατά τη διοικητική διαδικασία¹¹⁰. Αντιθέτως, οι ΑΟΙ και SCTC υποστηρίζουν κατηγορηματικώς ότι η ιδέα του κριτηρίου της διπλής βάσης αναφέρθηκε για πρώτη φορά κατά την πρωτοβάθμια διαδικασία, κατόπιν γραπτού ερωτήματος το οποίο υπέβαλε το Γενικό Δικαστήριο και, ως εκ τούτου, δεν θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη από το Γενικό Δικαστήριο.

α) Προκαταρκτικό ερώτημα: είναι αλυσιτελής («*inopérant*») ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως;

180. Κατά την Επιτροπή ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι «απολύτως αλυσιτελής». Την άποψη αυτή στηρίζει, αφενός, στο γεγονός ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ουδόλως εξαρτάται από το κριτήριο της διπλής βάσης. Αφετέρου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι «οι αναιρεσεύουσες δεν θα αντλούσαν κανένα όφελος από την εν λόγω αιτίασή τους»· συγκεκριμένα, η ευθύνη τους για τις παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων τις οποίες διέπραξε η θυγατρική εταιρία τους, WWTE, στοιχειοθετείται ακόμα και αν εφαρμοσθεί το —συγκριτικά αυστηρότερο— κριτήριο της διπλής βάσης όσον αφορά τον καταλογισμό ευθύνης στις μητρικές εταιρίες.

181. Δεν θεωρώ πειστικό κανένα από τα επιχειρήματα αυτά.

182. Όσον αφορά το πρώτο επιχείρημα της Επιτροπής, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο απορρίπτει λόγο αναιρέσεως ως αλυσιτελή ή απρόσφορο (στη γαλλική γλώσσα: «*inopérant*»), όταν ο λόγος αυτός δεν είναι ικανός να επιφέρει αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ακόμη και υπό το πρίσμα της δέουσας νομικής επιχειρηματολογίας¹¹¹. Τούτο συμβαίνει ιδίως όταν ο αναιρεσειών στρέφεται κατά λόγων που παρατίθενται ως εκ περισσού στο σκεπτικό της πρωτόδικης αποφάσεως (κοινώς καλούμενες ως *obiter dicta*)¹¹².

183. Στην υπό κρίση υπόθεση όμως δεν πρόκειται για τέτοια περίπτωση.

184. Αντιθέτως προς την άποψη της Επιτροπής, οι επίμαχες επισημάνσεις του Γενικού Δικαστηρίου επί του κριτηρίου της διπλής βάσης δεν συνιστούν *obiter dicta* όσον αφορά τον καταλογισμό ευθύνης για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων. Τουναντίον, η συνεκτίμηση του κριτηρίου της διπλής βάσης στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση συνιστά ουσιώδη λόγο στο πλαίσιο της εξέτασης της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως¹¹³.

110 — Βλ., ιδίως, σκέψεις 147 και 155 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

111 — Συναφώς, για παράδειγμα, οι αποφάσεις της 18ης Μαρτίου 1993, C-35/92 P, Κοινοβούλιο κατά Frederiksen (Συλλογή 1993, σ. I-991, σκέψη 31), και FIAMM κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 40, σκέψη 189).

112 — Αποφάσεις της 22ας Δεκεμβρίου 1993, C-244/91 P, Pincherle κατά Επιτροπής, (Συλλογή 1993, σ. I-6965, σκέψεις 25 και 31), Dansk Rørindustri (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 24, σκέψη 148) και της 29ης Μαρτίου 2011, C-96/09 P, Anheuser-Busch κατά Budějovický Budvar (Συλλογή 2011, σ. I-2131, σκέψη 211).

113 — Σκέψεις 153 έως 160 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως· βλ., ιδίως, σκέψη 155, όπου το Γενικό Δικαστήριο επισημαίνει ότι η Επιτροπή «ενεργώντας με σύνεση, δεν στηρίχθηκε αποκλειστικά στο τεκμήριο που καθιέρωσε η νομολογία [...] αλλά έλαβε επίσης υπόψη πρόσθετα πραγματικά στοιχεία που επιβεβαιώνουν την άσκηση [καθοριστικής επιρροής]».

185. Μόνον επειδή το Γενικό Δικαστήριο δέχτηκε την εφαρμογή του κριτηρίου της διπλής βάσης ως «ενίσχυση του επιπέδου αποδείξεως» εκ μέρους της Επιτροπής¹¹⁴, μπόρεσε να συναγάγει και το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή ορθώς καταλόγισε ευθύνες σε ορισμένες μητρικές εταιρίες —συγκεκριμένα στις ΑΟΙ και SCTC— για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων τις οποίες διέπραξαν οι θυγατρικές τους, ενώ σε άλλες μητρικές εταιρίες —επί παραδείγματι στις Universal και Universal Leaf— δεν καταλόγισε σχετικές ευθύνες¹¹⁵. Αν το Γενικό Δικαστήριο έκρινε παράνομη την εφαρμογή του κριτηρίου της διπλής βάσης και δεχόταν ως κρίσιμο μόνον το αμιγές τεκμήριο-100 %, θα έπρεπε να διαπιστώσει και την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως¹¹⁶.

186. Το δεύτερο επιχείρημα της Επιτροπής είναι επίσης αβάσιμο. Ο ισχυρισμός ότι οι ΑΟΙ και SCTC δεν θα μπορούσαν να «αντλήσουν κανένα όφελος» από την αιτίασή τους αφορά ουσιαστικά το παραδεκτό του δεύτερου λόγου αναιρέσεως και συγκεκριμένα το έννομο συμφέρον¹¹⁷. Αντιθέτως, από το στοιχείο αυτό δεν κρίνεται αν μια αιτίαση είναι αλυσιτελής («inopérante»). Κατά τη νομολογία, ο ισχυρισμός ότι λόγος αναιρέσεως είναι αλυσιτελής εμπίπτει στην εξέταση του βασίμου και όχι του παραδεκτού της αιτήσεως αναιρέσεως¹¹⁸.

187. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να γίνει δεκτό ότι από τις αιτιάσεις οι οποίες προβάλλονται στο πλαίσιο αυτού του δεύτερου λόγου αναιρέσεως —εφόσον είναι βάσιμες— οι ΑΟΙ και SCTC, βεβαίως, μπορούν να αντλήσουν όφελος. Εάν αποδειχθεί, δηλαδή, ότι το Γενικό Δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη το τεκμήριο της διπλής βάσης στηρίχθηκε σε στοιχείο το οποίο προβλήθηκε σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας και ως εκ τούτου οι αναιρεσείουσες δεν μπορούσαν να λάβουν δεόντως θέση επ' αυτού, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση θα πρέπει να αναιρεθεί οπωσδήποτε λόγω παραβιάσεως της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως¹¹⁹. Η ανáιρεση αυτή θα συνιστούσε αναμφιβόλως διαδικαστικό πλεονέκτημα για τις ΑΟΙ και SCTC.

188. Η Επιτροπή επιδιώκει να συνδέσει τον δεύτερο και τον τρίτο λόγο αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P. Ισχυρίζεται κατ' ουσίαν ότι ο εξεταζόμενος εν προκειμένω δεύτερος λόγος αναιρέσεως σχετικά με τις προβαλλόμενες διαδικαστικές πλημμέλειες εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου μπορεί να έχει αποτέλεσμα μόνον αν γίνει δεκτός και ο τρίτος λόγος αναιρέσεως ο οποίος αφορά την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Με τον τρόπο αυτόν, όμως, η Επιτροπή παραβλέπει τον αυτοτελή χαρακτήρα αμφοτέρων των λόγων αναιρέσεως. Εάν το Δικαστήριο αναγνωρίσει τις διαδικαστικές πλημμέλειες τις οποίες επικαλούνται οι ΑΟΙ και SCTC, θα πρέπει να γίνει δεκτός ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως ανεξαρτήτως του αν κριθεί βάσιμος ο ισχυρισμός περί διακρίσεως τον οποίον προβάλλουν οι αναιρεσείουσες στο πλαίσιο του τρίτου λόγου αναιρέσεως.

189. Κατόπιν όλων αυτών των σκέψεων, λοιπόν, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P δεν μπορεί να απορριφθεί ως αλυσιτελής («inopérant»).

β) Η επί της ουσίας εξέταση του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

190. Πρέπει επιπλέον να εξετασθεί αν αμφότερα τα σκέλη αυτού του δεύτερου λόγου αναιρέσεως είναι και επί της ουσίας βάσιμα.

114 — Βλ. σκέψη 155 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

115 — Σκέψεις 159 και 160 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

116 — Βλ., σχετικά, τις παρατηρήσεις μου επί της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως στα σημεία 37 έως 68 των παρούσων προτάσεων.

117 — Αποφάσεις της 19ης Οκτωβρίου 1995, C-19/93 P, Rendo κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. I-3319, σκέψη 13), C-97/08 P, Akzo Nobel (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψη 33), καθώς και C-550/07 P, Akzo και Akcros Chemicals (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27, σκέψη 22).

118 — Βλ., σχετικά, την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 82 νομολογία.

119 — Βλ., σχετικά, εκ νέου τις προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 63 αποφάσεις Επιτροπή κατά Ιρλανδίας κ.λπ. (σκέψη 87) και επανεξέταση M κατά EMEA (σκέψεις 59 και 69).

ι) Επί της προβαλλομένης προσαρμογής της επιχειρηματολογίας της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της πρωτοβάθμιας δίκης (πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)

191. Το αντικείμενο του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P συνίσταται στην αιτίαση ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο περιλαμβάνει κανόνα αποκλεισμού των ισχυρισμών που προβάλλονται καθυστερημένα. Εφόσον η Επιτροπή αναφέρθηκε για πρώτη φορά στο κριτήριο της διπλής βάσης στο πλαίσιο απαντήσεώς της σε γραπτό ερώτημα του Γενικού Δικαστηρίου, οι ΑΟΙ και SCTC θεωρούν ότι οι σχετικές επισημάνσεις συνιστούν καθυστερημένους ισχυρισμούς, οι οποίοι θα έπρεπε να απορριφθούν ως απαράδεκτοι από το Γενικό Δικαστήριο.

192. Η Επιτροπή όμως αμφισβητεί ακόμη και τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου. Προφανώς είναι της απόψεως ότι η προβλεπόμενη από την εν λόγω διάταξη απαγόρευση καθυστερημένων ισχυρισμών ισχύει, καταρχήν, μόνον όσον αφορά τον προσφεύγοντα πρωτοδίκως και όχι τον καθού.

193. Εντούτοις, αυτή η συσταλτική ερμηνεία δεν βρίσκει έρεισμα στη συγκεκριμένη διάταξη. Τούτο καθίσταται ιδιαιτέρως σαφές από την απόδοση του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου στη γερμανική γλώσσα, κατά την οποία απαγορεύεται η καθυστερημένη προβολή ισχυρισμών τόσο προς στήριξη όσο και προς αντίκρουση [Angriffs- als auch Verteidigungsmittel] αιτήματος προσφυγής. Επιπλέον, —στην παράγραφο 2, δεύτερο εδάφιο, της εν λόγω διατάξεως γίνεται λόγος εν γένει για «έναν διάδικο» ο οποίος θα μπορούσε να είναι τόσο ο προσφεύγων όσο και ο καθού. Επίσης, το γενικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται από συστηματικής απόψεως το άρθρο 48, παράγραφος 2, επιβεβαιώνει ότι η διάταξη αυτή δεν αφορά μόνον τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, δεδομένου ότι και η παράγραφος 1, του ίδιου άρθρου αναφέρεται εν γένει σε «διαδίκους» και λαμβάνει υπόψη ρητώς τόσο το υπόμνημα απαντήσεως (του προσφεύγοντος) όσο και το υπόμνημα ανταπάντησεως (του καθού). Το άρθρο 48 του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου έχει ως σκοπό, στο σύνολό του, στη διασφάλιση της αποτελεσματικής διεξαγωγής της διαδικασίας, η οποία πρέπει να προστατεύεται από τακτικές καθυστερήσεως εκ μέρους όλων των διαδίκων.

194. Συναφώς, δεν είναι εύστοχο ούτε το επιχείρημα της Επιτροπής ότι το Γενικό Δικαστήριο οφείλει να εξετάσει το βάσιμο των ισχυρισμών του προσφεύγοντος είτε υποβληθεί υπόμνημα αντικρούσεως είτε όχι.

195. Ασφαλώς, απόκειται κατ' αρχήν στο Γενικό Δικαστήριο να κρίνει το βάσιμο των ισχυρισμών των διαδίκων. Ο δικαστής δεν είναι απλώς «το στόμα των διαδίκων»¹²⁰. Κατά συνέπεια, δεν είναι δυνατό να λαμβάνει υπόψη μόνον τα επιχειρήματα στα οποία οι διάδικοι στηρίζουν τους ισχυρισμούς τους, καθόσον έτσι ενδέχεται να στηρίζει την απόφασή του σε εσφαλμένες νομικές εκτιμήσεις¹²¹. Οι ισχυρισμοί που προβάλλονται καθυστερημένα όμως είναι απαράδεκτοι. Ως εκ τούτου, αυτοί οι ισχυρισμοί δεν πρέπει να υποβάλλονται σε καμία εκτίμηση ως προς το βάσιμο και μάλιστα είτε αφορούν τη στήριξη του αιτήματος του προσφεύγοντος είτε την αντίκρουσή του εκ μέρους του καθού.

196. Συνεπώς, το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου μπορεί να εφαρμοσθεί και ως προς τους αμυντικούς ισχυρισμούς τους οποίους προέβαλε η Επιτροπή στον πρώτο βαθμό.

197. Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση δεν συντρέχει παράβαση της διατάξεως.

120 — Ομοίως και ο γενικός εισαγγελέας P. Léger στις προτάσεις του της 2ας Απριλίου 1998 στην υπόθεση C-252/96 P, Κοινοβούλιο κατά Gutiérrez de Quijano y Lloréns (Συλλογή 1998, σ. I-7421, σημείο 36).

121 — Συναφώς, η διάταξη της 27ης Σεπτεμβρίου 2004, C-470/02 P, UER κατά M6 κ.λπ. (σκέψη 69), και η απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2010, C-514/07 P, C-528/07 P και C-532/07 P, Σουηδία κατά API και Επιτροπής (Συλλογή 2010, σ. I-8533, σκέψη 65).

198. Συγκεκριμένα, το κριτήριο της διπλής βάσης δεν ήταν καινοφανές, αλλά είχε εφαρμοσθεί ήδη όσον αφορά την προσβαλλόμενη απόφαση. Μολονότι στην εν λόγω απόφαση δεν είχε χρησιμοποιηθεί καθαυτή η έννοια της διπλής βάσης, από το γενικό πλαίσιο προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν στηρίχθηκε μόνο σε ένα τεκμήριο —το τεκμήριο-100 %— προκειμένου να καταλογίσει ευθύνες στις μητρικές εταιρίες για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων εκ μέρους των κατά 100 % θυγατρικών τους εταιριών, αλλά έλαβε υπόψη και άλλα στοιχεία εκ των οποίων μπορούσε να συναχθεί ότι οι μητρικές εταιρίες ασκούσαν στην πράξη καθοριστική επιρροή¹²².

199. Εξάλλου, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση στον πρώτο βαθμό, οι ΑΟΙ και SCTC είχαν τη δυνατότητα να λάβουν θέση επί της απαντήσεως της Επιτροπής στα γραπτά ερωτήματα του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά και το κριτήριο της διπλής βάσης. Δεν τίθεται, λοιπόν, ζήτημα παραβιάσεως των αρχών της εκατέρωθεν ακροάσεως ή —όπως το διατυπώνουν οι αναιρεσείουσες— προσβολής των δικαιωμάτων τους άμυνας¹²³.

200. Επομένως, το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 είναι αβάσιμο.

ii) Επί της αιτιάσεως περί της εκ των υστέρων μεταβολής της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως (δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P)

201. Το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P έχει επίσης ως αντικείμενο την εφαρμογή του κριτηρίου της διπλής βάσης όσον αφορά την ευθύνη των μητρικών εταιριών για παραβάσεις των κανόνων περί συμπράξεων εκ μέρους των κατά 100 % θυγατρικών τους εταιριών. Οι ΑΟΙ και SCTC υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο, δεχόμενο την εφαρμογή του κριτηρίου της διπλής βάσης, επέτρεψε κατά τρόπο απαράδεκτο στην Επιτροπή να μεταβάλλει εκ των υστέρων την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως, με αποτέλεσμα να καλυφθούν ορισμένα κενά στην επιχειρηματολογία της Επιτροπής. Με τον τρόπο αυτόν, το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένως την υποχρέωση αιτιολογήσεως των πράξεων των οργάνων της Ένωσης.

202. Κατά το άρθρο 253 ΕΚ (πλέον άρθρο 296, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ), οι πράξεις της Επιτροπής, όπως οι αποφάσεις περί επιβολής προστίμου λόγω παραβάσεως των κανόνων περί συμπράξεων, πρέπει να αιτιολογούνται.

203. Όπως επισημάνθηκε ήδη¹²⁴, απόφαση της Επιτροπής η οποία αφορά την επιβολή προστίμου οφείλει να είναι επαρκώς αιτιολογημένη ως προς κάθε αποδέκτη της και ιδίως ως προς εκείνους οι οποίοι, κατά το γράμμα της ως άνω αποφάσεως, πρέπει να υποστούν τις συνέπειες της παραβάσεως αυτής. Συνεπώς, ως προς μητρική εταιρία που ευθύνεται για παράβαση αλληλεγγύως, μια τέτοια απόφαση πρέπει να εκθέτει εμπεριστατωμένα τους λόγους που δικαιολογούν γιατί η οικεία παράβαση πρέπει να καταλογισθεί σ' αυτήν την εταιρία¹²⁵. Οι λόγοι αυτοί δεν μπορούν να «προβληθούν συμπληρωματικώς» για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας¹²⁶.

122 — Σκέψη 155 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως· βλ., επίσης, την τριακοσιοστή εβδομηκοστή τρίτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως.

123 — Απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 1999, C-64/98 P, Πετρίδη κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. I-5187, σκέψεις 31 και 32)· συναφώς, απόφαση της 14ης Μαΐου 1998, C-259/96 P, Συμβούλιο κατά de Nil και Imprens (Συλλογή 1998, σ. I-2915, σκέψη 31, in fine). Η προκειμένη περίπτωση διαφέρει θεμελιωδώς από την υπόθεση Impra (απόφαση προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 54, σκέψεις 100 έως 102), στην οποία το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε σε στοιχεία της δικογραφίας τα οποία δεν μπορούσαν να προβλεφθούν από τις αναιρεσείουσες της συγκεκριμένης περιπτώσεως και η Επιτροπή δεν έπρεπε να τα λάβει υπόψη κατά τη διοικητική διαδικασία στο πλαίσιο της εκδόσεως της αποφάσεώς της.

124 — Βλ., ανωτέρω, σημείο 111 των παρουσών προτάσεων.

125 — Απόφαση Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 152).

126 — Απόφαση Elf Aquitaine (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 152 σε συνδυασμό με τη σκέψη 149).

204. Η απαγορευόμενη μεταβολή της αιτιολογίας διαφέρει από την απλή διευκρίνιση μιας ήδη επαρκούς αιτιολογίας: η τελευταία επιτρέπεται πάντα στην ένδικη διαδικασία και μπορεί να είναι χρήσιμη κατά τον ουσιαστικού δικαίου έλεγχο της σχετικής αποφάσεως από τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης¹²⁷.

205. Στην προκειμένη περίπτωση, οι εξηγήσεις σχετικά με το κριτήριο της διπλής βάσης, τις οποίες παρείχε η Επιτροπή στην πρωτοβάθμια δίκη ως απάντηση σε γραπτό ερώτημα του Γενικού Δικαστηρίου, διευκρινίζουν μόνον την υφιστάμενη αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως¹²⁸. Άνευ της διευκρίνισής αυτής θα προέκυπτε, επίσης, με επαρκή σαφήνεια από την προσβαλλόμενη απόφαση ότι στην προκειμένη περίπτωση η Επιτροπή δεν στηρίχθηκε μόνο στο τεκμήριο-100 %, αλλά έλαβε υπόψη επιπλέον στοιχεία εν είδει του κριτηρίου διπλής βάσης, από τα οποία μπόρεσε να συναγάγει το συμπέρασμα ότι η μητρική εταιρία ασκούσε στην πράξη καθοριστική επιρροή στη θυγατρική εταιρία της¹²⁹.

206. Κατόπιν τούτου, οι εξηγήσεις σχετικά με το κριτήριο της διπλής βάσης τις οποίες παρείχε η Επιτροπή στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας δίκης δεν συνιστούν περίπτωση απαγορευόμενης μεταβολής της αιτιολογίας.

207. Επομένως, το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P είναι επίσης αβάσιμο. Κατά συνέπεια, αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Γ — Σύνοψη επί των προβαλλομένων λόγων αναιρέσεως αμφοτέρων των διαδίκων

208. Δεδομένου ότι οι αιτιάσεις οι οποίες προβάλλονται τόσο από τις ΑΟΙ και SCTC στην υπόθεση C-628/10 P όσο και από την Επιτροπή στην υπόθεση C-14/11 P δεν μπορούν να τελεσφορήσουν, πρέπει να απορριφθούν αμφότερες οι αιτήσεις αναιρέσεως στο σύνολό τους.

Δ — Επί του χωριστού αιτήματος των ΑΟΙ και SCTC περί μείωσης του προστίμου

209. Περαιτέρω, στο δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P, οι ΑΟΙ και SCTC υποβάλλουν χωριστό αίτημα μείωσης του προστίμου σε περίπτωση αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

210. Εάν το Δικαστήριο κρίνει, συμφωνώντας με τις προτάσεις μου, ότι οι αιτιάσεις που προβάλλουν οι αναιρεσείουσες δεν μπορούν να τελεσφορήσουν, δεν συντρέχει λόγος μείωσης του προστίμου. Στην περίπτωση αυτή παρέλκει η εξέταση του σχετικού αιτήματος των ΑΟΙ και SCTC.

211. Το συμπέρασμα αυτό επιβάλλεται κατά μείζονα λόγο διότι καθαυτόν ο τρόπος υπολογισμού του προστίμου δεν συνιστούσε αντικείμενο της πρωτόδικης αποφάσεως. Πράγματι, στο πλαίσιο της ανααιρετικής διαδικασίας, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται στον έλεγχο της νομικής λύσεως που δόθηκε ενόψει των ισχυρισμών που προβλήθηκαν και εξετάστηκαν πρωτοδίκως¹³⁰. Το Δικαστήριο θα υπερέβαινε τα όρια του αντικειμένου της διαφοράς στην προκειμένη διαδικασία, εάν εξέταζε τον τρόπο υπολογισμού του προστίμου χωρίς να δεχτεί προηγουμένως κάποιον από τους προβαλλόμενους λόγους αναιρέσεως.

127 — Βλ., σχετικά, την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 64 νομολογία.

128 — Όπως προαναφέρθηκε, δεν ισχύει το ίδιο όσον αφορά τις παρατηρήσεις της Επιτροπής σχετικά με την ιδιότητα της TCLT ως «κύριου πελάτη» του μεταποιημένου καπνού από την WWTE, οι οποίες συνιστούν αντικείμενο του τρίτου και τέταρτου λόγου αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P (βλ., σχετικά, ιδίως τα σημεία 116 έως 123 των παρουσών προτάσεων).

129 — Σκέψη 155 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως· βλ., επίσης, την τριακοσιοστή εβδομηκοστή τρίτη και την τριακοσιοστή εβδομηκοστή έκτη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως.

130 — Αποφάσεις Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ. (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 100, σκέψη 59), της 21ης Φεβρουαρίου 2008, C-348/06 P, Επιτροπή κατά Girardot (Συλλογή 2008, σ. I-833, σκέψη 49), και της 16ης Νοεμβρίου 2011, C-548/09 P, Bank Melli Iran κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2011, σ. I-11381, σκέψη 122).

212. Τέλος, εάν το αίτημα των ΑΟΙ και SCTC αφορούσε, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, τη μείωση προστίμου επιβληθέντος στη θυγατρική εταιρία *WWTE*, θα ήταν επίσης απαράδεκτο. Η *WWTE* δεν ήταν διάδικος στη διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ούτε μετέχει στην προκειμένη ανααιρετική διαδικασία.

VII – Επί των δικαστικών εξόδων

213. Αν οι αιτήσεις αναιρέσεως απορριφθούν, όπως προτείνω στην υπό κρίση υπόθεση, τότε το Δικαστήριο αποφαινεται επί των δικαστικών εξόδων (άρθρο 122, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας), τα δε επιμέρους ζητήματα ρυθμίζονται βάσει του άρθρου 69 σε συνδυασμό με το άρθρο 118 του Κανονισμού Διαδικασίας.

214. Από το άρθρο 69, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, σε συνδυασμό με το άρθρο 118 του Κανονισμού Διαδικασίας, συνάγεται ότι ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Στην προκειμένη περίπτωση όλες οι ανααιρεσείουσες έχουν ηττηθεί ως προς το σύνολο των αιτήσεων αναιρέσεως που άσκησαν, ενώ υφίσταται και σχετικό αίτημα από κάθε αντίδικο προκειμένου ο ηττηθείς διάδικος να καταδικαστεί στα έξοδα.

215. Με απόλυτους όρους, λοιπόν, οι ΑΟΙ και SCTC θα έπρεπε να καταδικαστούν στο σύνολο των εξόδων σε σχέση με τη δική τους αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-628/10 P, ενώ η Επιτροπή θα έπρεπε να καταδικαστεί στο σύνολο των εξόδων που αφορούν την αίτηση αναιρέσεως στην υπόθεση C-14/11 P¹³¹.

216. Εντούτοις, ο τρόπος αυτός δεν θα ήταν θεμιτός στην προκειμένη περίπτωση, καθόσον οι δύο αιτήσεις αναιρέσεως έχουν πολυάριθμα κοινά σημεία από απόψεως περιεχομένου και, για τον λόγο αυτόν, στα δικόγραφα των διαδίκων στην υπόθεση C-628/10 P και στην υπόθεση C-14/11 P αναπτύχθηκε κατ' ουσίαν η ίδια επιχειρηματολογία¹³². Επιπλέον, εφόσον οι υποθέσεις ενώθηκαν για να συνεκδικασθούν, πραγματοποιήθηκε κοινή επ' ακροατηρίου συζήτηση κατά την οποία το Δικαστήριο ζήτησε από τους διαδίκους να συγκεντρώσουν τους ισχυρισμούς τους σε αρκετά νομικά ζητήματα τα οποία είναι κοινά και στις δύο περιπτώσεις. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν θα ήταν δυνατόν να καθορισθούν κατά τρόπο εύλογο τα δικαστικά έξοδα τα οποία αναλογούν σε κάθε διάδικο για την κάθε υπόθεση.

217. Κατόπιν τούτου, είναι προφανώς πιο δίκαιο και ωφέλιμο για την αποτελεσματική διευθέτηση του ζητήματος των δικαστικών εξόδων μεταξύ των διαδίκων να ληφθεί κοινή απόφαση ως προς τα δικαστικά έξοδα και των δύο υποθέσεων¹³³ και κατ' εφαρμογήν του άρθρου 69, παράγραφος 3, σε συνδυασμό με το άρθρο 118 του Κανονισμού Διαδικασίας να γίνει δεκτό ότι κάθε διάδικος εν μέρει ηττήθηκε και εν μέρει νίκησε όσον αφορά τη διαφορά στο σύνολό της. Συναφώς, η κατανομή των δικαστικών εξόδων θα πρέπει να γίνει κατά τέτοιο τρόπο ώστε κάθε διάδικος να καταδικαστεί στα δικά του έξοδα.

131 — Βλ., συναφώς, για παράδειγμα, απόφαση της 7ης Ιουνίου 2007, C-362/05 P, *Wunenburger* κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. I-4333, σκέψη 98)· ομοίως, απόφαση *ArcelorMittal* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2, σκέψεις 153 και 154).

132 — Βλ., για παράδειγμα, τους ισχυρισμούς της Επιτροπής επί της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως στο δικόγραφο της αναιρέσεώς της στην υπόθεση C-14/11 P, το οποίο «αξιοποίησε» σε μεγάλο βαθμό και στο υπόμνημα αντικρούσεως στην υπόθεση C-628/10 P. Κατά τον ίδιο τρόπο ενήργησαν και οι ΑΟΙ και SCTC ως προς το υπόμνημα αντικρούσεως στην υπόθεση C-14/11 P, στο οποίο περιέλαβαν πολυάριθμα επιχειρήματα που συνιστούσαν ήδη αντικείμενο της αιτήσεως αναιρέσεώς τους στην υπόθεση C-628/10 P.

133 — Αποφάσεις της 18ης Μαρτίου 1997, C-282/95 P, *Guérin automobiles* κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. I-1503, σκέψη 45), της 18ης Σεπτεμβρίου 2003, C-338/00 P, *Volkswagen* κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. I-9189, σκέψη 181), και της 14ης Ιουλίου 2005, C-65/02 P και C-73/02 P, *ThyssenKrupp* κατά Επιτροπής (Συλλογή 2005, σ. I-6773, σκέψη 99)· συναφώς και αποφάσεις της 31ης Μαΐου 2001, C-122/99 P και C-125/99 P, *D* και *Σουηδία* κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2001, σ. I-4319, σκέψεις 63 έως 65), της 6ης Οκτωβρίου 2009, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P και C-519/06 P, *GlaxoSmithKline Services* κ.λπ. κατά Επιτροπής κ.λπ. (Συλλογή 2009, σ. I-9291, σκέψεις 169 και 170), και της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, C-279/08 P, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 2011, σ. I-7671, σκέψη 137), καθώς και —σε σχέση με δύο συνεκδικαζόμενες άμεσες προσφυγές— απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 1992, C-63/90 και C-67/90, *Πορτογαλία και Ισπανία* κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1992, σ. I-5073, σκέψη 56).

VIII – Πρόταση

218. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφασίσει ως εξής:

- «1) Απορρίπτει τις αιτήσεις αναιρέσεως.
- 2) Έκαστος των διαδίκων φέρει τα έξοδά του»